

Kultūros žmogus politikoje

Juozo iš Trakiškių 60 metų sukaktį minint

STASYS YLA

Kartos branduolio žmogus

Kitados, rašant apie Mažvydą ir Daukšą, teko pastebėti, kad šie vyrai mūsų tautoje buvo ne solistai, o choristai. Ne solistai išaugo visuomenėje ir Ambrazevičius - Brazaitis. Jis priklausė tai kartai, kurią prof. Juozas Eretas pavadino 1936 metų. Ne visa tai buvo karta, ne visos Lietuvos apimtyje. Kaip Mažvydas ir Daukša atstovavo tam tikrą savo kar-

Prof. Juozas Brazaitis

tų branduolį, taip ir mūsų Juozas.

Tas branduolys išaugo iš krikščioniškosios vagos, netgi iš ateitininkiškos mokyklos, kaip naujas dvasinio - kultūrinio brendimo vaisius. Susidarė šis branduolys Kaune, to meto sostinėje — gana suspaustame, bet išcentriškai veiksmingame krašto židinyje. Keliolika žmonių, artimai bendraudami, iš seniau susigvenę, be atskiro vado ar autoriteto, susibaudė planuoti, svarstyti ir įdinti kultūrinį gyvenimą, platenąj skarlę ir naujesniais metodais.

Ambrazevičius buvo neišskiriamas iš kitų, bet viena prasme išsiskyrė. Nesiveržė kalbėti pirmas, nediskutavo dėl atskirų klausimų. Kalbėjo paskutinis, dažniausiai raginamas atsilipti. Savo motyvų jis beveik nedėstė, tik suvedavo krūvon kitų pasakytuosius, juos pasverdamas, padarydamas išvadą ir tai būdavo paskutinis diskusijų žodis.

Ambrazevičius savaime pasidarė branduolio sprendimų formuluotojas, deklaracijų ir svarbių vedamųjų redaktorius. Niekad tiem darbam pats nesisiūlė ir niekad neatsisakė siūlomas, nors dėl to jam tekavo aukoti ištisas naktis be miego.

Žmogus ir stilius

Redaguoti ir sumuoti kitų mintis, idėjas, planus yra retas menas, kurio Ambrazevičius mokėsi, pradėjęs dirbti spaudoje. Turėdamas 20 m., jis tapo "Lietuvos" dienraščio redakcijos nariu kultūros reikalams. Nuo anos pradžios jis nebesiskyrė su plunksna, kartais apsisėdęs redakcijos stalą, kartais vėl grįždamas. Publicistika tapo pastoviausia jo profesija, jei ne pašaukimas.

Kultūrinis publicistas paprastai neina į minią, nelipa ant bačkos, nesisivaido žodžiais. Ambrazevičiui tai buvo svetimiausia jo prigimties. Jis ir šiaip mažakalbis, o rašte ypa-

tingai taupus žodžiais. Mažai žodžiaudamas, daugiau stebėdamas reiškinius, sverdamas reikalus ir mintis, jisai ir susidarė sintetiškesnį žvilgsnį į gyvenimą.

Publicistikoje jis susirado savo stilių, kuris, reikia manyti, atitiko jo charakterį. Kitados jis rašė apie A. Smetonos stilių. Smetona labiausiai pajutęs pavojų, kuris gresia publicistui, kalbėtojui ir mokytojui — ištesti savo mintis, aiškinti, kas savaime aišku, ir dėl to daug žodžiauti. Geras stilius reikalauja atskirti grūdus nuo pelų, svarias mintis nuo banalių, sakinius trumpinti, žodžius tikslinti. Smetonos stiliuje esą "viskas lygu, ramu, intelekto diktuojama". Toks buvo ir Ambrazevičiaus stilius.

Iškeldami Ambrazevičių, kaip branduolio žmogų, galėtume pastebėti, jog ir Smetona buvo "branduolinė asmenybė". Smetona turėjo ne daug draugų, bet pačių ištikimiausių, su kuriais jis dirbo anksčiau ir nebesiskyrė visą gyvenimą. Tai rodytų, kad šio tipo žmonės eina į visuomenę ne per masę, bet per panašiai jaučiančių ir galvojančių draugų sambūrį. Šio tipo žmonės kitaip save atranda visuomenėje. Kitaip reikia ir prie jų prieiti, kad atrastum juose visuomeniškąsias vertybes.

Draugystė gilesniom šaknim

Ar Ambrazevičius rišo draugus prie savęs? Greičiau rišo jį ir draugus bendri svarstymai, darbas ir kova už geresnę kultūrą.

Elda Rundzaitienė

Gėlės (aliejus)

ros padėję. Asmeniškai Ambrazevičius ramiai lygus, užduras ir kietas, kaip varpas. Į jį reikia stipriai pasibelsti, kad atsiliptų, bet atsiliptų jis ilgai virpa.

Pirmas įspūdis, susitikus — rezervuotas, skeptiškas, šaltas. Po kiek laiko pastebi, kad jis anaipol ne šaltas ir ne skeptiškas. Jei taria žodį, tai tartum deda tašką savo vietoj — paprastai ir taikliai. Jei kalba apie

ką, tai daugiau dalykiškai. Sakytum, nesidomi asmenimis ir neturi asmeniškų įspūdžių, nes apie tai iš jo neišgirsi. Jei nežinotum, kad dirba daug, sakytum, kad darbu nevertina, nes nei giriasi darbais, nei skundžiasi apsikrovimu ar nuovargiu. Jei kenčia, tai niekam nė žodžio, o jei sužeistas — tai pats išlaisavo savo žaizdą arba prirakina

(Nukelta į 2 psl.)

Keturios lietuviškosios sonatos

Pirmasis lietuviškos kamerinės muzikos plokšteles pasitinkant

Juozas Gruodis

Kazimieras Viktoras Banaitis

Julius Gaidelis

LITHUANIAN CHAMBER MUSIC. Juozas Gruodis — Sonata in D minor (1922); Kazys Viktoras Banaitis — Sonata Rapsodica in B minor (1927), Sonata in D minor (1934); Julius Gaidelis — Sonata in E minor (1951). Izidorius Vasilūnas — Violin and Viola, Vytenis Marija Vasilūnas — Piano. Lithuanian Music Recording Company, Post Office Box 372, Cambridge 39, Mass. Kaina \$6.00.

*

Mūsų išeivijoj įvairiavertės vokalinės muzikos plokštelių kraityne, tartum kampininkės, tėra, berods, tik dvi ilgo grojimo instrumentinės muzikos plokštelės: viena — simfoninės liet. muzikos, išleista prieš šimtmetį Bostone, kita — prieš ketletą metų — pramoginiai Jonušo — maršai. Kiek lengvai ir su dideliu dėmesiu skriejo pupų

IZA MOTEKAITIENĖ
dėdės ir verstiniai šlageriai, rusiški, lenkiški, amerikoniški, dainuokos ir kitos panašios "vertybės" į mūsų namus, tiek be dėmesio praėjo minėta lietuviškos muzikos plokštelė, kaip per aukštai stovinti nuo dabartinio mūsų muzikinio skonio.

Nepaisant to, Massachusetts gyvenantys mūsų aukštosios muzikos "vaidilos" Vasyliūnai (tėvas Izidorius — smuikininkas ir sūnus Vytenis pianistas vargonininkas) įgrojo pirmąją lietuvių kamerinės muzikos "kregždę" — trijų mūsų žymių kompozitorių keturias sonatas — smuiku, viola ir pianinu, kurios jau pasirodė rinkoje

"Ultra Hi-Fi" ilgo grojimo dviejų plokštelių albumu. Jei už daugumą mūsų reikduotos vokalinės muzikos tenka rausti kultūringos visuomenės akivaizdą, tai Vasyliūnų kamerinės muzikos albumas, pavadintas "Lithuanian Chamber Music", primtinas kaip muzikinis brangakmenis, ne vien mūsų ausiai, širdžiai ir bibliotekai, bet — be perdėto pasididžiavimo — kultūringiausia dovana amerikiečiui draugui, nes instrumentinės muzikos kalba yra tarptautinė kalba, o mūsų kompozitorių originalios, rinktinės sonatos, jų aukšto lygio išpildymas, bei gražus plokštelių išleidimas savaime kelia jas į tarptautinio dėmesio vertos muzikos kategoriją.

Pažvelgus į albumo išorę, lie-

Kertinė Parastė

PROCENTAMS AUGANT

Neseniai spaudoje paskelbta, kad Lietuvių fondas skirstys šmetinį pelną. Lietuvių fonde yra jau per pusantro šimto tūkstančių dolerių, tai ir procentų susidarys gal daugiau kaip penki tūkstančiai, nes ne visa ta suma ištisus metus nešė procentus, kai kiti įmokėjimai fondan buvo padaryti vėliau. Kai kurių asmenų nuolatine auka, nuolatinis fondų rūpinimasis padarė tai, kad jau trečią kartą fondas atneša procentus, pagrindinei sumai nemažėjant. Prisimenant, kaip sunku, kad ir tūkstantį dolerių sutelkti, šios nuolatinės pajamos, pagrindinei sumai nemažėjant, yra didelis mūsų kultūrinio gyvenimo judintojas. Tikime, kad vieną dieną tų procentų bus keliasdešimt tūkstančių ir tai bus vienas didžiausių darbų, ką lietuvis savo kultūrai išeivijoje įstengė padaryti.

Be abejo, nėra lengva paskirstyti sumas, kai jų nėra per daug. Malonu, kad šios sumos eina tik kultūros reikalams, nors pernai buvo tam tikra suma paskirta ir sportininkų kelionei į Australiją, tačiau tuo buvo paremta lietuvių išlaikymo apraiškos, jei jau šio įvykio nelaikyti grynu kultūrinio momentu.

Nenorima šmet čia įtaigoti, kam procentai turi būti skiriami. Greičiau norime pasidžiaugti, kad kai kieno abejingai sutiktas, o ir dar sutinkamas, Lietuvių fondas duoda jau konkrečius vaisius. Be abejo, norėtume tikėti, kad jo paskirtis sukliktų mūsų kultūrinį malūną nepasikeis, juo labiau, kad šalpos ir politiniams reikalams skelbiami atskiri vajai. Pernai kai kas nustebo, kodėl dalis pinigų paskirta Kultūros fondo leidžiamam leidiniui remti, lyg jau Kultūros fondo leidiniai būtų anapus kultūros. Lietuvių fondo paskirtis remti kiekvieną kultūrinę apraišką, kiekvieną lietuvių leidinį, ar tai jis išeitų lietuviškos plokštelės, gaidų ar knygos pavidalu.

Be abejo, iš LF tektų laukti pagalbos ir lietuviškajai spaudai, nes ji padėjo tam fondui išaugti ir toliau padeda plėstis. Žinoma, toks lėšų skirstymas spaudai nebūtų gana lengvas, nes kai viena spauda besąlyginiai už fondą pasisakė, kita ji niekino, bet vėliau sustojo niekinti, gi kita ir dabar to fondo niekinimą te-

betėsia, prikaišiodama, kad fondas yra vienos ar kitos partijos rankose. Fondas kiekvieną auką priima, fondo valdybas ir tarybas renka fondo nariai, ir jei vienos ar kitos partijos narių joje yra daugiau, tai kaip tik liudija tų partijų narių tautinį ir kultūrinį susipratimą.

Lietuvių rašytojų d-ja kasmet skiria penkių šimtų dolerių premiją ir tuos pinigus įvairiais būdais surenka. Būtų gera, kad fondas paskirtų kasmet tuos penkis šimtus arba geriau dar didesnę sumą. Ši rašytojų premija yra nepriklausomas Lietuvos vyriausybės skirtos valstybinės premijos tęsinys, todėl dabar būtų gera, kad tą premiją skirtų LF, juo labiau, kad ta premija jau niekada nesibaigtų. Rašytojų draugijos valdyba galėtų tik sudaryti premijos paskyrimo komisijas ir atlikti kitus iškilmingo akto paruošos darbus.

Reikėtų fondui paremti ir leidiniai, leidžiami anglų kalba. Jeigu jau ne dabartiniai rašytojai, tai bent tie, kurie jau yra užsitarnavę mūsų visų pažinimo, kaip Krėvė, Seinius ar Donelaitis. Ligi šiol visa tai darė tik privatus asmuo, lyg jam būtų kas nors specialiai pavedęs nešti visą mūsų literatūros pasaulinį išvedimo darbą. O šiaip ar taip, tos knygos daugiau Lietuvos vardą pagarsino, negu kokie visuomeniniai subuvimai. Juo labiau, kad tokie leidiniai liudija mūsų kultūrą daug ilgiau, negu vienadienis koks nors, kad ir reikšmingas pasirodymas, taigi tam tikra prasme, kaip ir Lietuvių fondas, neša procentus.

Jeigu šmet procentai bus paskirti vieniems, metai greit bėga, reikalai nemažėja, gal kitais metais gaus kiti, bet tie kurie skirstys tas sumas, rėtų pirmoje eilėje skirti grynai kultūriniais reikalams. Neturime pakartoti tų klaidų, kada laisvojo Lietuvos visai biudžetui būdavo dažnai subalansuojami kaip tik kultūros sąskaitos nenaudai.

Kiekvienas LF narys yra amžinas mūsų kultūrinio reikalų rėmėjas, ir metų pabaigoje, laukiant derliaus, linkėtina, kad tokių amžinų rėmėjų — LF narių skaičius vis nepabai-giamai augtų. Tada kalba apie mūsų kultūrinio užsimojimus bus daug drąsesnė.

L. Augštys

ki suintriguotas ryškiai žaliais, rūsčiais, grėsmingai debesimis, dengiančiais lietuvišką peizažą; už jo veržiasi šviesa, gi tokiame fone spindi atsiveriančiai ryškiai raudonos plokštelės pavadinimų raidės. Gi antroji pusė ištisai geltona (ten lakoniškai anglų kalba supažindinama su iliustruotomis autorių ir išpildytojų biografijomis, taip būdingomis ne vien svetimiesiems, bet ir saviesiems pažinti!). Tai mūsų trispalvė taip estetiškai, gudriai išpuoštas albumas, regimai taikomas ir mus priglau-

dusios šalies muziką mylinčiųjų dėmesui.
Kaip minėta, plokštelių turinį sudaro keturos mūsų gausių kompozitorių rinktinės sonatos: **Juozo Gruodžio Sonata D minor**, smuikui ir fortepionui, parašyta 1922 m., **Kazio Viktoro Banaičio Sonata Rapsodica B minor** violiņelei ir fortepionui, parašyta 1927 m. ir **Sonata D minor**, smuikui ir fortepionui, parašyta 1934 m., ir **Juliaus Gaidelio Sonata E minor**, smuikui ir fortepionui, parašyta 1951 m. Visų sonatų autoriai (Nukelta į 2 psl.)

Šiame numery:

- Procentams augant.
- Kultūros žmogus politikoje.
- Keturi lietuviškosios sonatos.
- Pirmasis JAV lietuvių laikraštis.
- K. Donelaičio "Metai" seanoje.
- Savanorio Antano Šukio knyga.
- Stasės Šakytės eilėraščiai.
- Antrosios kartos vardu.
- Ir buvo šviesa...
- Dar vienas gamtos jėgų pavygimas.
- Moterų gyvenimas.

Kultūros žmogus politikoje

(Atkelta iš 1 psl.)
savo prie kiekiesnio darbo ir nusiramina.

Tokie stiklai paprastai būna bejausmiai. Bet ar toks Ambrazevičius? Kai skaitai jo rašinius, o ypač girdi jį kalbant viešumoje, pastebi, jog jis turi ir jausmą ir švelnų skonį. Jo veidas tada pasidaro lyg deklamuojančio poeto ir jo kalba dvelkia žodine stilistine melodija. Aukštaičiui sunku suprasti, kaip tas pats žmogus estradoje buvo „aukštaitiškas“, o grįžęs pas draugus vėl „kapsiškasis“. Bet koks iš jo kaspas be „honoro“, be veržimosi į priekį, be savo asmenės kėlimo? Ar jis toks atsigimęs, ar ilgai save šlifavo, bet jo kuklumas ir išlyginta laikysena ima darytis patraukli ypač impulsyviams, sproginėjantiems, besijaudinantiems aukštaičiui.

Ambrazevičius veikė draugus nejuokiam, bet ar jis buvo jų veikiamas? Ar jam, individualistui, koks atrodė, buvo iš viso reikalingi draugai? Darbo ir planavimų sukūryje buvo sunku pajusti ir sau atsakyti į šį klausimą. Tik kai dalis draugų buvo bolševikų iš nakties sugauti ir sumesti už grotų, tada pastebėjai, kas labiausiai tai pergyveno. Draugų netekimas jam buvo daugiau negu žaizda. Ir po ilgo stebėjimo, po panašių pergyvenimų volkiečių okupacijos metu, po keletos žuvimo antrojo sovietinės okupacijos, galėtum drąsiai teigti: draugystė jam kaip moterystė — neatskiriama ligi mirties ir su mirtimi neužbaigiamą.

Tuometinė artimųjų draugų tragika sutapo su visos tautos tragika. Kaip jis išgyveno draugų netekimą, taip ir netekimą laisvės savai tautai. Tautos įkalinimas, tapo jam asmeniškai įkalinimu. Jis buvo neišvengiamas iš to kalėjimo, nežūrint visų pastangų jį ištraukti iš konkrečių planų jį išvesti į saugesnę padėtį. Kaip tik tuo metu jis ir padarė sprendimą atsisakyti su literatūra ir pereiti kovon už laisvę. Tai ir buvo tas žuolis, kada jis iš Ambrazevičiaus darėsi Brazaitis.

Tautos dramų scenoje

Ambrazevičius buvo per arti savo tautos pulso, kad būtų nejautes mirštamo tautai kirčio. Tą pulsą jis buvo palietęs daug giliau, negu daugelis kitų, gyvenusių tautos dabartimi. Jis apčiuopė jį lietuvių literatūros istorijoje ir ypač tautosakoj. Prie šių tautos dvasios šaltinių jis buvo priėjęs, kaip menininkas su virtuozu jėga ir plačia interpretacijos skale. Čia jis iš-

kojo ne tik estetinių elementų, bet ir istorinių, ir psichologinių. Dėl to literatūra jam prabilo savo vispusiškumu ir aktualumu. Kitados Tumas savo dėstomoj literatūroj ieškojo žmonių ir juos vilko paviršium. Tai buvo žmogiškas priėjimas literatūroje, kurį Ambrazevičius dar labiau buvo pagilinęs. Per literatūros autorius ir jų sukurtos personažus jis brovėsi į tautos sielą ir istorinę tautos misiją.

Nūnai jis užvertė literatūros lapus ir pats įsijungė į naują tautos dramų vyksmą. Tikėjosi, tur būt, greitesnės atomazgos, kuri tautą grąžins į laisvę, draugus į kūrėją, o jį patį į literatūrą. Bet atomazga užtruko, kova išsitiesė kraujo upėmis ir laisvinimas apsiraižė nesutarimo pinklėmis.

Slame braizaitinės veiklos tarpsnyje visuomenė gal ma-

Prof. Juozas Brazaitis ir „Draugo“ redaktorius Leonardas Šmutis.

žiausiai apčiuops jo kruopštus, įtempto darbo vaisius, nes visoki memorandumai, deklaracijos, raštai, straipsniai, brošiūros (įvairiom kalbom) ėjo ne jo vardu arba visai be vardo.

Brazaitis neskyrė tautos nuo žmonių, laisvės nuo kitų vertybių. Jo dėtos viltys politikon iš tikro mažėjo, nes čia nerado nei kultūros elementų, nei ryškių moralės pradų. Ar jis nepriėjo išvados, jog tautos drama, kaip ir žmogaus, galų gale

sprendžiasi gėrio ir blogio rungtyje? Kitaip liktų neatsakytas klausimas, kodėl žmogus laisvėje išduoda pavergtį, pavergtasis lūžta, o kovotojas kartais tampa grubiu žudiku.

Atgal į publicistiką

Brazaitis pradėjo grįžti atgal savo būdu. Nenorėjo atsisakyti politikos, kad neapviltų naujai surastų draugų - kovotojų. Bet nenorėjo, kad ir jie apsviltų su viena plika politika. Jis ėmė politiką kultūrinti, moralinti.

Grįžo Brazaitis į publicistiką, net į redakciją. Elė metų redagavo „Į Laisvę“, ryškindamas ne vieną mūsų ir mūsų priešų politikos vingį jam būdingu įžvalgumu. Buvęs literatūros istorikas nūnai darėsi artimojo laiko politikos istoriku, kol kas vieninteliu iš savo kartos. Be jo tas mūsų kovos už laisvę ar rezistencijos tarpsnis tolimam istorikui būtų žymiai sunkiau aptariamas. Ir stilistikos bei geros publicistikos ne vienas turės mokyti iš Brazaitis redaguotų šio žurnalo puslapių.

Paraleliai Brazaitis įsijungė „Darbininko“ redakcijon, kaip

garsų skambesiu, ritmų ir nuotailių šaltinių.

Sakoma, jei muzikas kompozitorius, neatsižvelgdamas nuo savo tautinio kamieno, atspaus laiko madai, kuria individualiai — tik tokių kūrėjų kūriniai verti tarptautinio dėmesio. Atrodo, kad visos šios sonatos tokio dėmesio vertos. Ypač K. V. Banaičio sonatos jaučiamas lietuviškas gūdumas, vyraujantis melancholiškas ilgesys su orkestriskai tirštu fortepiono akompanimentu. Gruodžio sonatos motyvai žaismingesni, daugiau sinkopinių šokių ir dainų, individualiai praturtintų disonansiniais moderniškos muzikos ataudais. Panaši ir jo mokinio Gaidelio sonata, tik dar labiau būdingai skambanti nūdienos bei ateities muzikos garsais, atremtais ir gyvybiniu mūsų laudies kūrybos vermes.

Sonatų pildytojai Vasyliūnai

savo pionierišką uždavinį atliko puikiai. Abu menininkai gerai pasruošę, daugumojo sudaro įspūdingą ir žavingą balansuoto dueto efektą. Gal būtų galima dar pageidauti kai kur aiškesnio frazavimo ir kiek dainingesnės bei tylesnės fortepiono palydos, nes ir taip visų trijų kompozitorių sonatos nepaigalėta orkestriskai tirštos fortepiono muzikos. Atrodo, kad Banaičio rapsodiška sonatą pildant, violončelės pakeitimas viola vietomis nebuvė dėkinga muzikiniams balansui. Bet tai tik nežymi pastaba prieš visumoj aukšto lygio pildytojų atkurta instrumentinės muzikos grožį, kuris šiuo pasisventelių muzikos menui dėka paliko jam žintąs minėtų plokštelių albume, kaip pedagoginis veiksnys, auklėjantis ir keliantis mūsų muzikinį skonį ir kaip garbingas mūsų muzikinės kultūros liudininkas mus priglaudusioji šaly.

TAUTOS ISTORIJS PABIROS

Pirmasis JAV lietuvių laikraštis

Mykolas Tvarauskas, gimęs Lietuvoje, mokytojas Suvalkų krašte, 1863 m. sukilimo dalyvis, pabėgęs į užsienį, kiek laiko gyveno Paryžiuje ir (1873 m.) atkeliavo į Ameriką. Čia Shamokine, Pa. jis nusipirko spaustuve ir pradėjo spausdinti pirmąją lietuvišką knygą „Tlumoczius“. Bet jos nepavyko atspausdinti, nes sudėgė spaustuvę su spausdinama knyga.

Ta pati Tvarauskas, persikėlęs į New Yorką, 1879. VIII. 16 išleido pirmąjį JAV lietuvių laikraštį — „Gazietą Lietuwiszka“, rasktas pasvęstas dėl Lietuwninku Amerikoje“. Rizikingas tai buvo užmojis, kai tuo metu čia buvo apie 70% lietuvių beraščių. Jam tepavyko surasti 132 užsimokėjusių skaitytojų. Todėl išėjo 16 numerių ir laikraštis sustojo, nors Tvarauskui jį padėjo leisti New Yorko Sv. Kazimiero draugija, kun. Petras Končius, vienuolis Augustinas Zeytas ir kt.

Po trylikos metų vėl grįžo prie tos savo minties leisti laikraštį. Ir 1891. X. 31 išleido — „New Yorko Gazietą Lietuwiszka“, šio laik-

raščio išėjo 25 numeriai ir vėl turėjo sustoti, nes trūko skaitytojų. M. Tvarausko ir J. Šliupo pastangomis New Yorko buvo 1884. X. 25 išleistas laikraštis „Unija“. Surinko arti 3000 prenumeratorių, tačiau po pusmečio (1885. IV. 25) užsidarė.

J. Šliupas suorganizavo Lietuvos Mylėtojų Draugiją ir jos vardu (1885. VII. 2) išleido laikraštį „Lietuwiszkas“. Pradžioje turėjęs apie 500 prenumeratorių, o toliau jų skaičius mažėjo. Po metų užsimokėjusių teliko apie šimtas. O pasirodymas „Wienibės Lietuwninku“ jį sužlugdė (1889 m.). Nepatenkintieji Šliupo laisvamanybės, skelbiama „Liet. Balse“, (1886. II. 10) išleido Plymouth, Pa., kitą laikraštį — „Wienibės Lietuwninku“. Ją vėliau (1907 m.) perkėlė į Brooklyną.

Lietuviams įprantant prie laikraščių, jų pradėjo atsirasti vis daugiau. D. T. Bačkauskas — Tamašauskas 1888 m. išleido Mahanoy City, Pa., „Saulę“, kuri ėjo iki 1959 m. Dažnas gimė ir greit mirė: „Apšvieta“ (1892—1893 m.),

„Naujoji Gadynė“ (1894—1895 m.), „Lietuva“ (1892—1920 m.), „Garsas Amerikos Lietuvių“ (1894—1899 m.), „Bostono Lietuwiszkas Laikrasztis“ (1895 m.), „Rytas“ (1896—1898 m.), „Vaitis“ (1894. IV. 4—1895. IV. 24), „Dirva“ (1898—1903 m.) ir t. t. 1894 m. ėjo 5 laikraščiai. 1897. I. 1 suskaitoma JAV einančių laikraščių devyni. 1899 m. jų buvo 12, 1900 m. ėjo 9, o 17 jau buvo sustojusių. Laikraštinių darbas taip įsisiūbavo, kad net laikraštinių susorganizavo, Brooklyn (1910. II. 17—18) įvyko pirmasis laikraštinių ku suvažiavimas, kuriame dalyvaavo devynių laikraščių atstovai. Jie įsteigė Lietuvių Spaudos Draugiją Amerikoje. O 1911. I. 1 jau prikaistoma net 18 lietuvių laikraščių. Už metų (1912. I. 1) jau 21. Ir konstatuota, kad viso su Lietuvoje ir kitur einančių buvo pasaulioje 63 lietuviški laikraščiai.

Įdomi smulkmena, bet lietuviams labai prie širdies, 1919 m. Foreign Language Ass'n suskaitė visų tautų ateivių laikraščių. Lietuvių rado 30 laikraščių, todėl lietuvių apvietoje sulygino su prancūzais ir švedais.

Jau esant Lietuvai nepriklausomai, 1924 m. Amerikoje ėjo 32 lietuviški laikraščiai, o tuo pačiu metu Lietuvoje tik pusė tiek —

16. Šiuo metu visame pasaulyje yra arti 100 lietuvių laikraščių, kurių 76 leidžiami JAV lietuvių. Kaip aukščiau paminėti, daugelis ėjusių laikraščių sustojo. Prikaičiuojama, kad nuo 1879 m. iki 1955 m. sustojo ėję 154 lietuviški laikraščiai.

Lietuviškoji spauda (knygos ir laikraščiai) lietuvių kultūrinio darbe suvaidino labai didelį vaidmenį. Net vienas asmuo (J. Šliupas), užmiręs kitus kultūrinio veiksmus, tvirtina: „Laikraštijai turime padėkoti už viską, ką Amerikoje pasiekėme“. Kitas (V. Širvydas) irgi panašiai teigia: „Amerikos Lietuvių laikraščių istorija tai Amerikos Lietuvių kultūros istorija“. Suprantama, kad lietuvių spauda lietuvių kultūrinio darbe suvaidino didelį vaidmenį šalia lietuviškosios parapijos, lietuviškosios mokyklos ir lietuviškosios orkestrijos.

Prašymas skaitytojui. Jei Mažonius šio aprašo Skaitytojas turėtų aukščiau suminėty vardų laikraščių, ypatingai pirmąjį, labai prašomas padovanoti Pasaulio Lietuvių Archyvu. 2655 West 69th Street, Chicago, Ill. 60629. Jei Skaitytojas neturėtų, bet žinotų, kas jų turi, labai prašomas pranešti to asmens adresą.

Vincentas Liulevičius

politikos apžvalgininkas. Jau 13 metų, kaip jis žvalgo tarptautinės politikos ėjimus, juos analizuoja ir sumuoja, darydamas bendras ir mums, lietuviams, reikšmingas išvadas. Jei pasaulio žurnalistai galėtų skaityti lietuviškai, būtų nustebinti, kaip Brazaitis juos sijoja, tikslina ir raito pačių žodžiais. Aštriausiai ietis, kurią jis vartoja, yra nukreipta prieš pavergėjų moralinę perversiją ir „laisvintojų“, moralinį silpnumą bei dvyliupumą.

Vieni ir kiti, reikia manyti, turi plačias bei atviras ausis, dėl to nepraeina ir pro šį ryškiausią lietuviškos politikos balsą. Vieni ir kiti apsidžiaugtų, jei Brazaitis vėl pasidarytų Ambrazevičium — grįžtų į savo literatūrą. Kai kas ir iš mūsų to norėtų, nes literatūroj taip pat dar niekas jo nepakeitė ir, tur būt, negreit pakeis. Kur jis buvo reikalingas, galės pasakyti tik tolimesnė perspektyva.

Kalbant apie perspektyvą, Brazaitis nebūtų unikumas. Mūsų istorijoj buvo nemaža žmonių, kurie dailino save tarp dviejų skirtingų veiklos sričių. Ar

P. ŠILEIKIS, O. P.
Ortopedas, Protėstas
Aparatų-Protėstų, Med. ban. dažai. Spec. pagalba kojom (Arch. Supports) ir t. t.
ORTHOPEDIC TECHNIKS LAB.
Val. 9-4 ir 6-8. Šeštad. 9-1
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel. PROspect 6-5084

DR. ANNA BALIUNAS
AKIJ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLES LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniai 10—1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229.
Rea. telef. Walbrook 5-5076

Rea. HE 6-1670
DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIA
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma ligoninė pagal susitarimą. Jei nesulaukia skambinti MI 8-0001

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-1717
Rea. 2841 West 60th Place
Tel. REpublic 7-2868
DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; treč. uždaryta. Antr. ir penkt. vakarais nuo 7 iki 8.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 68-6los ir California
Val. kasdien nuo 8—3 val. vak. Šešt. 10 v. r. iki 12 p. p.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rea. Walbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 N. Liberty Street,
Route 25, Elgin, Illinois
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso HE 4-6849, rea. 288-2235
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm. ketv. 1-4, vakar. 7-9, antr. penkt. 1-3, treč. ir šešt. tik susitarus.

Tel. ofiso HE 4-6758; Rea. HI 5-3225
DR. S. ir M. BUDRYS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAJ
Bendra praktika ir alergija
2751 West 51st Street
Valandos: pirm. antr. ketvirt. 2-9 val. penktad. 10 v. r. iki 2 v. v. Šešt. 10 v. r. iki 12 p. p. Ligonius prima pagal susitarimą.

Tel. ofiso 735-4477; Rea. PR 8-0960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Rd.
Valandos pagal susitarimą

Rea. GI 8-0873
DR. W. M. EISEN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414, Rea. RE 7-6867
DR. B. GAIZIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė: akuserija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 1—3 ir 6—8 val. vak. Šešt. 12—3 v. p. p. Trečiadieniai uždaryta.

DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2737 West 71st Street
Val.: kasdien nuo 6—8 val. vakaro. Šeštad. nuo 10 iki 12 valandos. Trečiadieniai uždaryta. Ligonius prima pagal susitarimą. Tel. — WA 5-3911

ne panašus buvo vytautinių laikų Motiejus Trakiškis — vyskupas ir politikas? Atrodo, geras, uolus buvo vyskupas ir kartu neblogas valstybinio Lietuvos savarankumo gynėjas.

Skirtingos sritys ne visus sukskildina kaip žmones. Kiti išlieka vieningi ir net pačias sritis suartina. Toks, atrodo, buvęs Motiejus iš Trakų ir mūsų Juozas iš Trakiškių. Pastarasis panašus pirmajam savo orumu, mostu, tautinės - valstybinės atsakomybės jėga ir krikščionišku principiskumu.

Tik vienas principas, atrodo, nebūtinai krikščioniškas — drausti draugam ką nors rašyti apie save. Dėl to tylom pra-

ėjo pernykštės amžiaus sukaiktys, kuriom ir šios eilutės buvo skirtos.

ZYDAS IR ENCIKLIKA

Zydų kompozitorius Dariu Milhaud sukomponavo kantatą „Pacem in Terris“, tuomi pagerbdamas pop. Joną XXIII, parašiusį tuo vardu encikliką. Kantata buvo išpildyta su didele sėkme Umbrijos muzikos festivalyje Italijos Perugijoje.

Skelbti religijai kovą kultūrom vardu — tai padėti kirvi prie kultūros šaknų. — Pr. Dovydaitis

Ofiso tel. PR 8-2220
Namu — rez. PROspect 8-9081
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKŠA
GYDYTOJA IR CHIRURGE
VAIKŲ LIGOS
2658 West 63rd Street
Pirmad. antr. ketvirt. ir penkt. nuo 11 iki 1 v. r. nuo 4 iki 7 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Tel. ofiso PO 7-0000, rea. GA 5-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta.

Tel. GHOvehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIJ LIGŲ SPECIALISTE
PRITAIKO AKINIUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9—12 ir 7—9 v. v. pagal susitarimą. Išskyrus trečiadienius, uždaryta.

Ofiso PR 6-1795, Rea. TR 3-0281
DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
2390 West 51st Street
Oakley Medical Arts
Pirm. antr. ketvirt. ir penkt. nuo 2—4 ir 6—9 ir pagal susitarimą.

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1881
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7. Treč. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. Reliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: Pirmad., antr., ketvirt. ir penktad. nuo 12-4 p. p. 6:30-8:30 val. vak. Šeštad. 12-4 val. trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4150
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak. Išskyrus trečiadienius. Šeštadieniai 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODUKIJ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antr., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakaro. Trečiad. nuo 11 val. ryto. — 1 v. p. p. Šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1168.
Rea. tel. 238-3919.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEmlack 6-3545 (OFISO IR REZID.)
Valandos pagal susitarimą

DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Tel. — PROspect 8-7773
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 p. p. antr. ir penktad. 5-8 v. v.

Ofiso HE 4-1818, Rea. PR 8-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 p. p. Trečiadieniai uždaryta.

Tel. CE 6-0720 arba 283-4600
DR. C. K. PAULIS
DIAGNOSTIKA IR VIDAUS LIGOS
Monroe Building, Suite 709
104 South Michigan Avenue
Valandos susitarus telefonu

Tel. Ofiso PR 8-7800; Namų 925-7697
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Valandos: 1-9 p. p. Išskyrus trečiadienį. Šeštadieniai 10-8 v. v. B. B.

Tel. RE 7-8818
DR. ALBINA PRUNSKIS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Ofisas 2659 W. 59th Street
VALANDOS: 2-4 p. p. ir 6-8 p. p. Trečiadieniai ir šeštadieniai uždaryta.

Ofiso telefonas — OL 4-2421
DR. AL. RAGKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4307 South Kedzie Avenue
(Kampas Kedzie ir Archer)
Val.: kasdien nuo 2 iki 8 val. vak. Treč. ir šeštad. tik susitarus.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDINES LIGOS
2745 West 69th Street
Priešais Sv. Kryžiaus ligoninę
Val.: Pirmad., antr., ketv., penkt. nuo 3 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniai ir kitu laiku susitarus telefonu. Tel. REpublic 7-2290.

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave., YA 7-7383
1 val. p. p. iki 8 v. v. kasdien; treč. uždaryta; šešt. nuo 10 v. r. iki 1 popiet.

Rea. tel. PR 9-6720
DR. L. SEIBUTIS
Inkstų, pūslių ir šlapimo takų chirurgija
Ofisas: Nauja adresa: 2454 West 71st St. (71-os ir Campbell Avenue kampas), tel. 776-2880.
Valandos pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. Reliance 5-4410
Rez. tel. GHOvehill 6-0617
Valandos: 1-3 p. p. ir 6-8 p. p. Penkt. tik 1-3 p. p. Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį.

Ofiso telef. CLIFFside 4-2896
Resid. telef. Walbrook 5-3090
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir specialiai chirurgija
4644 So. Ashland Avenue
Valandos: ketvirtadienį dieną 2-4 ir 6-8 val. vak. Trečiadieniai ir šeštadieniai uždaryti. priimama pagal susitarimą. Šeštadieniai nuo 2 v. iki 5 v. v.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1223 ar PR 6-5577
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 v. v. Šešt. 2-4 v. popiet ir kitu laiku — pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priimama ligonius tik susitarus. Val. 2-4 p. p. ir 6-8 p. p. Treč. ir šešt. uždaryta.

Telefonas — GHOvehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2524 West 69th Street
Specialybė: AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS

VALANDOS: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. v. Šeštadieniai 1 iki 4 val. Trečiadieniai uždaryta
Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6248 So. Kedzie Avenue
Ofiso val. kasdien 9-4; 6-8. Šeštad. nuo 2 iki 4 v. Treč. ir šešt. tik skubiais atvejais ir susitarus.

Tel. ofiso PR 6-6446, rea. HE 4-5150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal sutartį

DR. P. Z. ZALATORIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1821 South Halsted Street
Tel. ofiso CA 6-0257, rea. PR 6-6652
Rez. 6090, SO. Artesian Avenue
Val. 11 v. ryto iki 2 v. p. p. 6-7 v. v.

Perskaite „Drauga“, duokite jį kitiems pasiskaityti

KAI VISA SUSKAMBĖJO NETIKĖTAI NAUJAI

Kristijono Donelaičio "Metų" būrai prakalbo scenoje

LEONAS GALINIS

Kadaise, tik pradėdamas skaityti Donelaitį, galvojau, kodėl jis didelis? Tačiau po eilės metų, supratęs jo didumą, gėdinau tos pirmąsias mintis. Tačiau, manau, daugeliui Donelaičio "Pavasario linksmybės" ar "Rudens gėrybės" būtų atsiškieję savo tikrojo grožio daug anksčiau, jei kas juos būtų taip įvaizdinęs, kaip praėjusį šeštadienį ir sekmadienį Chicago teatro darbuotojai Jaunimo centro scenoje. Čia Donelaičio "Metų" suskambėjo visu stiprumu naujai ir galviai. Ir tie, kurie manė, kad tai bus eilinis daugiau ar mažiau žinomos poemos pakartojimas, tie labai apštriko. Donelaičio "Metų" įvaizdinimas buvo toks netikėtai pakilius ir realus, kad net ir didžiausią skeptiką nuteikė džiaugsmu, ką liudijo po spektaklio keletos minučių plojimai.

Naujas kelias

Daug Donelaičio minėjimų buvo surengta, apie tai skaitėme spaudoje, tačiau šis Donelaičio paminėjimas buvo ne kelionė išmintu keliu, bet nauja, kūrybinga ir įdomi. Jeigu karštais scenos veikalo gerumas gali gelbėti aktorius, tai šį kartą tegu ir vaizdinga poema, tačiau sunkaus metrinio stiliaus ir neįprastų žodžių, reikalauja tikrojo aktoriaus ir tikrojo aktoriaus balso.

Režisavo Algimantas Dikinis, tekstą scenai pritaikė Kazys Veselka. Tenka pasakyti, kad jis tai padarė labai mokamai, nes šiaip vientisas tekstas reikėjo paskirstyti eilei būrų veikėjų, kurie vienu ar kitu atveju turėjo atitikti veikėjo paskirtį ir nuotaiką, o taip pat išlaikyti sceninę žaislingumą bei vientisumą. Būres vaidino Birutė Briedienė, Alė Kėželenė, Selma — Leonas Barauskas, Slunkis — Stasys Bernatavičius, Enskis — Saulius Grėbliūnas, Pričkus — Vyt. Juodka, Kriza — Juozas Raudonis ir Laura — Kazys Veselka. Poetą Kristijoną Donelaitį vaidino Al. Dikinis.

Aktorių įrašas, dekoracijos, rūbai, režisūra

Tekstai taip buvo puikiai padalinti, kad daugeliu atveju pats Donelaitis kalbėjo ten, kur reikėjo, kaip pastorui, pagraudenti ar paguosti. Lyriški posmai teko K. Veselkai, kuriuose jis, deklamuodamas apie žolės peržydėjimą ir vasaros praėjimą, atrodė toks tikras, kad net kėlė žiūrovo dvasioje šurpų graužulį. Jeigu A. Dikinis prieš porą savaitių mes matėme A. Kairio "Diagnozę" kaip įsimylėjusį jaunuolį, tai jis čia buvo tikras kunigas ir tikras poetas. Savo balsu ir pavyza įdomus ir nuosirdus buvo Pričkus — Vyt. Juodka. Gi dėl balso sodrumo net gera pasidarydavo, išgirstant L. Barauską. Savo vietoj buvo ir abi būrės — Briedienė ir Kėželenė, spalvingos, ir tačiau paprastos, kaip ir jų drabužiai. Iš bendro ansamblio neiškrito nė Raudonis, nė Bernatavičius ar Grėbliūnas. Kiekvienas jų buvo kitoks ir kiekvieno jų lūpose ir įsijautime Donelaitis nuskambėjo ki, taip ir, susiliedamas į vientisą poetinį, spalvingą vienetą, lyg simbolizavo spektaklio dailininko A. Valeškos pastatytą vitražą scenos dugne. Ta pačia praga tenka pasakyti, kad dekoracijos buvo paprastos, tačiau skoningos, be jokių nebūtinų rakandų.

Prie paties spektaklio pasisekimo, prie bendros nuotaikos sudarymo, be abejo, prisidėjo muzikinis fonas, įgrotas Balio Pakšto ir Antano Skridulio, taip pat ir Kazio Ozelio bei Ka-

zio Cijūnėlio apšvietimas. Scenos technika buvo Česlovo Rukuišos. Rež. tech. padėjėjas — Pranas Beinoras. Kostiumai buvo spalvingi ir ryškūs, pakiliai realistinio sukirpimo. Vyžoti būrai, išskyrus šaunesnį Pričkų, vilkėjo spalvotom palaidinim bei liemenėm. Dailininkė Bronė Jameikienė rūbus sukūrė, pasinaudodama istoriniais duomenimis, paskelbtais meno istoriko dr. P. Reklaičio š. m. kovo mėnesio donelaitiniame "Aidų" numeryje. Taipgi labai gerai, kad tokiame pakiliai poetiniame spektaklyje ir patys rūbai nebuvo nupiginti. Šitai pabrėžtina juo labiau, kad mūsų praicities scenoje buvo įprasta dažnu atveju kaimietį vaizduoti susmukusį, milinėtą ir ne sąmojingą, kaip tikrumoje yra, bet priekivaš. Būrių moterų kostiumai vargu ar begalėjo būti kitoki ir dar geresni, stebint dokumentuotą anų laikų nešioseną.

Režisūros išradimui ir skoningumui taip pat priklauso išskirtiniai komplementai. Viena, ar kitame scenos kampe kabėjęs Donelaitis pačioje pabaigoje ateina į scenos vidurį ir savo būrį tarpe užbaigia poemą. Lygiai tokia pat poetiška ir šventiška buvo ir įscenizavimo

Kristijonas Donelaitis (Algimantas Dikinis) "Metų" įscenizavime Jaunimo centre, Chicagoje. Spektaklio nuotraukos Algimanto Kezio, SJ.

pradžią bei kitos puikiai išspręstos mizanscenos, teksto nuotakai besikaltaliojant.

Žodžių sublizgėjimas

Aplamai, tiems, kurie nematė tokio ar panašaus įscenizavimo, šie aptarimo žodžiai, gal būt, maža ką sakys, nes žmogus vis tiek galvos apie jam daugiau ar mažiau žinomą tekstą, šiuo atveju apie Donelaičio poemą, ir manys, ką gi gali ak-

torius iš tegu ir poetiškos realistinės poemos išgauti. O tačiau kas buvo ir matė spektaklį, tas įsitikino, kaip Kristijono Donelaičio žodžiai įgavo naują spindėjimą, kaip kiekviena frazė gyvai sualsavo, kaip realiai iškiljo prieš žiūrovo ir klausytojo akis tikrasis, ilgus metus neįvestas scenon, poeto žodis.

Be abejo, šis vienas Chicago Scenos darbuotojų žodinis Donelaičio minėjimas yra pats sva-

Donelaičio "Metų" būrai klausosi Pričkiaus kalbos. Iš kairės į dešinę: Lauras (Kazys Veselka), dvi būrės (Birutė Briedienė ir Alė Kėželenė), už jų stovi Selmas (Leonas Barauskas), priekyje sėdi Enskis (Saulius Grėbliūnas) ir Kriza (Juozas Raudonis), už jų stovi ir kalba Pričkus (Vytautas Juodka).

BUVO TAIP, O VIS DĖLTO IŠTESĖJOM

Savanorio Antano Šukio knyga

JURGIS GLIAUDA

Antanas Šukys, DU MEDINIAI IR TRYS GELEZINIAI KRYŽIAI. Atsiminimai iš Lietuvos nepriklausomybės kovų 1919—1921 metais. Nidos klubo leidinys Nr. 49, 1964 m., 375 psl. Kaina \$3.00, gaunama "Drauge".

Pastaruoju metu vienam spalvos žmogui smagiai bepostrinaujant apie praeitį (nepriklausomos Lietuvos metą) užkliuvo tarp eilučių vieno generolo knyga. Buvo tik apgraibinės detalės: ar tokia knyga tikrai buvo, ar tokios knygos rašymas buvo etiškas, ar ji buvo menkavertiškumo ženklas, etc, etc. Čia kilo audra. Spaudoje sumargavo pro ir contra. Ir, atrodo, tendencijos nurimti dar nesimato. Kartais ir liūno paviršius banguoja, akmenuką įmetus. Batalija, kur liejamas... vašalas.

Tokia tragikomiška istorijėlė nenoromis prisimena, kad imi ir atskleidi keturiasdešimt dešimtąjį Nidos klubo leidinį, Antano Šukio trijų šimtų puslapių knygą "Du mediniai ir trys ge-

ležiniai kryžiai", atsiminimus iš Lietuvos nepriklausomybės kovų 1919—1921 metais. Čia ne misteriškoji generolo knyga, bet... tik savanorio, kovų lauke gavusio viršilos laipsnį. Kiek apie šią knygą rašys mūsų spaudos vilkai, ir kiek kartų savanorio Antano Šukio, buvusio viršilos, vardas bus vienaip ar kitaip linksniuojamas spaudoje?

Nuostabus dalykas, kad nepriklausomoje Lietuvoje nebuvo to ypatingojo lektūros ir saviuoklos žanro: nepriklausomybės kovų dalyvių atsiminimų. Jie tik nuobromis blykstelėdavo pe rioridikoje. Gal būt, nebūdavo dar pakankamai laiko nutekėti, kad šiltą praeitį būtų įmanoma sudėti knygos puslapiuosna. Už tėvynės sienų, svetimojoje, jau keli autoriai davė mums mažiau ar labiau vykusiai surašytus prisiminimus.

"Zuvome, kad gyventumėm laisvi" auksinėmis raidėmis švintė jo pašas Karo muziejaus sienoje. O dabar tie, kurie nežuvo,

lyg iš naujo ateina su savo iškilia misija į mūsų visuomenę su savo memuarais. Smulkmenose paskendusiai visuomenei tie memuarai, lyg aliarmo trimas, lyg bundantis varpas, byloja: buvo taip, o ištėsėjom; buvo taip, o nebijojom; buvo taip, o žuvome dėl didžiulio tikslo...

Greta kitų savanorių atsiminimų Antano Šukio knyga išsiskiria tuo, kad autorius su nuostabią atmintimi operuoja gausia detalių, vardu, vietovardžių, datų. Tai viskas sudaro jau lyg nebe atsiminimus, bet savanorio dienoraštį, vestą karo lauke, po kulkomis ir žaibais.

Asmenų apibūdinimai pasižymi neeiliniu reljefu. Mes juos regime, daugumoje žuvusius Nepriklausomybės kovose, gyvais, didžiais ir kukliais, didvyrius ir paprastus. Kaip didieji karo romanų meistrai, Antanas Šukys savo memuaruose - dienoraštyje sugebėjo suteikti karo užkulisų vaizdą. Autoriaus nuotaika (Nukelta į 4 psl.)

Tam pačiam šauksmui, tam pačiam troškuliui

Stasė Šakytė

PEIZAZAS

A. G.

Ruduo atvėrė savo veidą,
Sujungdamas mane su miško medžiais
Ir su krūmais,
Su trapia,
Rudeniu užsiliepsnojusia žole
Tam pačiam liepsnojimui,
Tam pačiam šauksmui,
Tam pačiam troškuliui,
Kuriam skęsta
Rudens peizažas.

TYLOJE

Man begaliniai gera tyloje,
Kurios į tolumą nulinkęs sparnas
Padovanojo horizontą
Nenugalėtųjį varšų,
Nesurinktų į sausą šnabždesį
Ir neįrėmtų paveikslan.

ZEMĖS SPINDEJIMUI

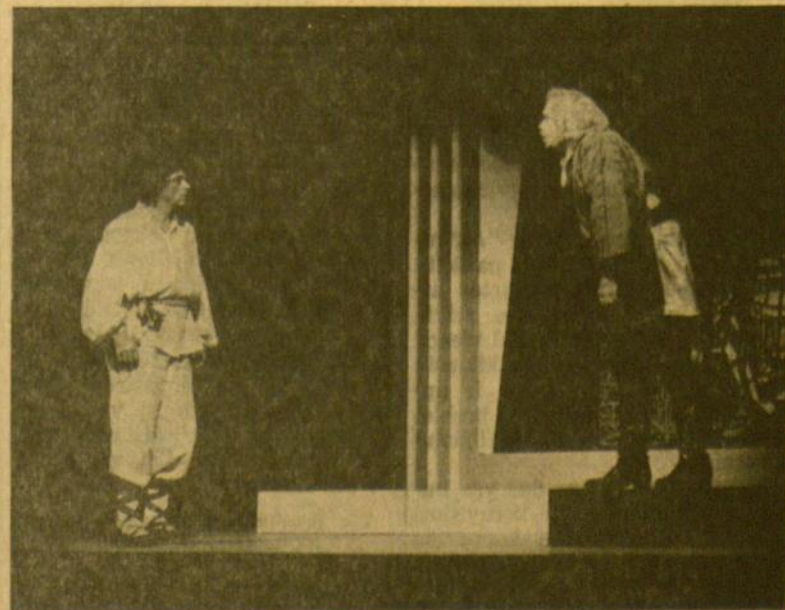
Juk aš tau nieko nežadėjau.
Juk nieko
Nežadėjau,
Tiktai palikti ryto rasą
Ir tai,
Kiek jos lašelių susirinksi
Alkanom rankom
Ir atiduosi
Mano žemės nesibaigiančiam
Spindėjimui.

PELENAI

Pašventinti ir kakta paliesti
Pelenai,
Pasilikite mano
Smegenų raizginių,
Lydekite mano pulso bangavimą
Ir visada man priminkit
Išsivadavimo valandą.

riausias minėjimų grandinėje, nes nebuvo eita senų minėjimų vaga, kurie gal irgi reikalingi, tačiau nebepaliudija tikrojo kūrybiškumo. Buvo kalbama apie "Metų" plokštelę ir šio įscenizavimo dalyviai galėtų būti tie, kurie į plokštelę įkalba spalvingąją Donelaičio frazę.

Tik truputį būtų gaila, jeigu šis neeilinis Scenos darbuotojų sąjungos pastatymas praskambėtų tik tais dviem ir vieninteliais praėjusio savaitgalio spektakliais. Ar nebūtų prasmingos išvykos, sakysim, į Detroitą, Clevelandą ir kitur? O ir pačioje Chicagoje kada nors gruodžio mėnesyje argi netiktų dar pakartotinu spektakliu užbaigti šios jubiliejinis Donelaičio metus.

Pričkus bara Slunkį. Iš kairės: Slunkis (Stasys Bernatavičius) ir Pričkus (Vytautas Juodka).

NAUJI LEIDINIAI

• LUX CHRISTI, 1964 m. spalio mėn. Nr. 3—51. Leidžia ALRK Kunigų Vieniųbė. Platesnieji šio numerio straipsniai yra šie: prel. K. Razmino "Švento Tėvo Pauliaus VI enciklikos Ecclesiam Suam santrauka"; kun. Ign. Urbono "Prel. prof. Kazimieras Šaulys"; kun. V. Budrecko "Naujosios Mišios ir mišiolė"; V. Gidžiūno, OFM, "Krikščionybės įvedimas Lietuvoje" ir prel. A. Deksnio "Pamokslėliai apie Šv. Mišių auką". Plati, apimanti visą pasaulį, lietuvių pastoracinė kronika. Numeryje aptariama visa eilė religinio ir kitokio pobūdžio knygų, išleistų lietuvių ir anglų kalba. Recenzuojamos lietuviškosios yra šios: Prano Garšvos, MIC, "Nęgestanti šviesa"; "Suvažiavimo Darbai" V tomas, Stasio Žilio "Gyvenimo šaltiniai". Apžvalgų rėmuose kun. St. Yla atkreipia dėmesį į tai, kad mūsųose per mažai domiamasi religine lituanistika. Autorius daro sugestijas Lituanistikos institui į savo darbų planą įtraukti ir religinę tautotyrą plačiaja prasme, o taipgi religinę tautodailę ir muzikologiją, kurioje religinė giesmė bei muzika turi gana ryškia vietą.

• ŠVYTURYŠ, Čikagos lietuvių jaunimo laikraštis, 1964 m. spalio mėn. Vol. II, nr. 1, Rotatorium spausdintas, 16 psl. leidinys. Tai, sakyti, yra pačių jaunųjų mūsų plunksnos darbuotojų tribūna, pačių jų įsteigta, pačių jų spausdinama ir platinama daugiausia Jaunimo centre įvairių parengimų progomis. Jeigu ankstesnieji numeriai kartais kalbos išlyginimo prasme ir buvo gerokai atkisti, tai pastarasis numeris kalbiniu atžvilgiu yra padaręs didelę pažangą. Turinys yra labai įvairus ir gyvas, išsiplečias nuo dėsiesio vėrtų trumpų literatūrinių bandymų bei jaunų skaitytojų amžiui patrauklių straipsnių iki humoristinių apybraižų. Užgriebiama ir mūsų jaunimo organizacijų (ateitininkų, skautų bei mokyklų klubų) veikla. Laikraščio bendradarbiai daugiausia yra aukštesniųjų mokyklų moksleiviai. O šitai visus turi džiuginti, nes yra vilties, kad ir ateityje jie savo lietuviškai plunksnai neleis rūdyti, išaugdami naujos kartos lietuviško rašto žmones. Laikraštį redaguoja Irena Rušenaitė ir Romas Sakadolskis. Švyturys rekomenduotinas

paskaityti ne tik pačiam jaunimui, bet ir vyresniesiems, kad ir jie tikriausiai pajustų čionykščio aktyvaus mūsų jaunimo pulso bei dvasią.

• THE MARIAN spalio mėn. numeris rodo, kad šis žurnalas yra įstengęs sutraukti visą eilę aukštų kvalifikacijų bendradarbių ir kelia aktualius klausimus. Tufts universiteto prof. dr. W. Kvaraceus išryškina dabarties žmonių tragizmą, susidariusį su technologijos progresu ir kultūros atžanga. D'Youville kolegijos profesorius dr. A. Musteikis svarsto religijos, įvairių konfesijų įtaką į ekonominį gyvenimą, drauge reikšdamas vilties, kad žmonių sąmoningumas, priėmimas įgimtojo įstatymo, religinės tiesos prisidės prie sužlugimo tironiškos komunizmo sistemos. Xavier universiteto psichologijos prof. dr. V. Bieliauskas skatina religinį auklėjimą pradėti labai anksti, be atidėlio. Rašytojas H. Butcher (kurio vardas įtrauktas į "Who's Who") atkreipia dėmesį, kaip popiežiai brangina mokslą, ypač iškelia popiežiškos akademijos reikšmę. E. Peisson svarsto būdus, kaip smagiai kultūringai praleisti gausėjantį laisvalaikį. J. Rugis dėsto apie Solovjovo, skelbtas katalikybės ir stačiatikybės vienijimosi idėjas. N. Semėnienė pasakoja apie naują modernų studentijos religinį sąjūdį.

• ZVAIGZDĖ, Jėzaus širdies Pasiuntinys, 1964 m. spalio mėn., nr. 9. Leidžia tėvai jėzuitai. Adresas: 2345 West 56 St., Chicago, Ill. 60629. Prenumerata metams \$2.00. Šitas, mūsųose ilgų dešimtmečių tradicijas turintis religinių pasiskaitymų mėnesinis žurnalas redaktoriaus Algimanto Kezio, SJ, rankose ir jo, kaip fotografijos menininko, žvilgsnyje virto puošniu ir puikiai iliustruotu, ne tik religines, bet ir kitas lietuviškojo gyvenimo temas paprastais žodžiais užgriebiančiu leidiniu.

• MČSU VYTIS, dvimėsenis skautiškos minties žurnalas, 1964 m. gegužės - birželio mėn. Nr. 3. Savo turiniu ir savo technišku apipavidalinimu labai kruopščiai ir sąžiningai parengtas leidinys.

Linksomosios būrės Donelaičio "Metų" spektaklyje: Alė Kėželenė ir Birutė Briedienė.

ANTROSIOS KARTOS VARDU

Su provokuojančia antrašte "Antrosios kartos vardu" Los Angeles Lietuvių kultūros klubo suorganizuotos diskusijos atliepia į daugelį mažiau ar daugiau suvokiamų problemų, kurios slėpi lietuvių akademiko psichikoje. Jeigu pirmoji pokarinės imigracijos karta buvo toji, kuri išaugo, baigė mokslo, kūrybiškai dalyvavo nepriklausomos Lietuvos gyvenime ir, okupacijos išbėgė, atkilo Amerikoje, antroji pokarinės imigracijos karta gali būti toji, kuri prisimena Lietuvą tik kaip vaikystės pasaką. Ši karta vaikų ar paauglių amžiuje perėjo per Vokietijos stovyklas, su-brendo ir išimokslino Amerikoje ir į Amerikos intelektualinį gyvenimą įeina pilnateisiais nariais. Ši karta, išėjusi Amerikos mokyklą, aišku, pakluso šios šalies mokslo disciplinoms, o per jas natūraliai artėja į šios šalies akademikų mas-tymą.

Pasitikėjimas antrąja karta

Kaip pirmoji imigracinė karta niekad negalės sutapti su šios šalies mąstymo būdu, taip antroji karta čia prieina kryžkele, kur susikryžiuoja lietuviškos visuomenės gijos psichinės įraišos, bet jau yra ir trastos šios šalies akademikų įtakos bei amerikiečių visuomenės gyvenimo traukos.

Diskusijas, pavadintas "Antrosios kartos vardu", buvo patikėta praveisti šios, antrosios kartos atstovams. Ir su džiaugsmu reikia pripažinti, kad tai buvo gal vienos iš nuosirdžiausių ir atkakliausių pastangų paieškoti šaknų ir apžvelgti šakos tos didžiulės problemos, kurią pavadinom "dvilypumo problema".

Lietuviai akademikai dar yra kupinas gana dinamiškos lietuviškos visuomenės gyvenimo: kartu jis yra įtrauktas ir į amerikiečių visuomenės gyvenimo sūkurį. Lietuvių akademikai dažnai turi reikš-ties vienur ir kitur, be aiškios pri-mato sugauti, kur jo energija, ini-ciatyva, pajėgos atskleidžiamos plačiau ir vertinamos nuosirdžiau. Amerika nori mūsų akademinio prieauglio. Avansai gabiesiems čia yra neriboti. Ir greta to lietuviško-jo visuomenės masina į save tik sen-timentu, giminiškumu, gal būt, kai kada ir neaiškiai suvokiama parei-ga likti ištikimam tai grupei, kuriai priklauso tėvai ir patys.

Kokiomis aldais tenka žiūrėti į tą dvilypumą?

Prof. dr. Algirdas Avizienius prieina prie sprendimo su tam tik-ra sentimentalumo ir romantikos premisa. Dvilypumo jausmas, tei-gia daktaras, be abejoj, yra skaus-mingas. Čia nėra to vulgarus pa-sirinkimo visuomenės, bet tai yra savo akcijos derinimas dviejose vi-suomenės ir dvasios pokštumose. Tos problemos nuoskaudai atsverti mes turime domėtis savo visuo-mene, savo kultūra, savo istorija. Jaunatvės įspūdis padeda kar-tais labai stiprius pagrindus atlai-kyti savyje dvilypumo problema, atsvertą savu individualumu, tuo tautiniu savitumu, kuris liečia už-sispyrimą būti savimi, stiprina pa-sitikėjimą, apsisprendimą, balansą tarp dviejų visuomenių. Jam as-meniškai kadaise, Vokietijos sto-vyklų laikmetyje, kažkurioje Vo-kietijos bibliotekoje pripuolamai surasta vokiečių autoriaus knyga apie senovės lietuvių mitologinius dievus atvėrė vartus į nevyruo-jančią ištikimybę visad išlikti lie-tuviu. Tas išvairiniai menkas at-sitikimas jaunam vyrui paliko kel-rodžių gyvenime.

Ugdymas savo lietuviškos indi-vidualybės yra vienas iš atspariau-sių ramsčių tradyti skaudžiam dvilypumo jausmui, išliekan-t pilnutini lietuvių ir aktyviu ameri-kinės visuomenės nariu. Jaunam žmogui neišvengiama tam tikra iliuzorinė įtaka, artėjimas į roman-tinį savo tautos sąjūdyje. Tie veiksniai pasidaro įgalinai pama-tais, kada tenka stovėti tarp dvi-jų visuomenių ir mažai palygina-mų dviejų kultūrų.

Atvirumas kitoms kultūroms

Tuo tarpu kitam diskusijų daly-viui, ekonomistui Rimui Kalvai-čiui, dvilypumo problema atrodan-ti asmenybės praturtinimu, įnešan-ti į asmenybę naujų niuansų, įdo-mių sugebėjimų matyti plačiau. Ki-toms kultūroms atvira visuomenė turi didesnių galimybių turėti savo žinią. Ir iš laisvos Lietuvos bu-vo siunčiami akademikai mokyti užsieniuose. Ir tada noriai veržta-si pažinti pasaulį, nestatyti sienų, bet tiltus į svetimas kultūras, į svetimas civilizacijas. Lietuvių be-nukenčia, jeigu tenka gyventi tarp kitataučių. Tačiau pats lie-tuvi tipas kinta, bet ta evoliucija yra teigiama. Atviros pasaulio kul-tūros visuomenės įtakoje gali su-siformuoti naujas lietuvių tipas, bet jis turi išlikti lietuviu, nenutauti. Ir jau dabar daugelyje kon-tinentų ir įvairių kultūrų įtakoje lietuviai įgyja naujų, vienu nuo kitų skirtingų bruožų. Jau kalba-me apie Australijos lietuvių, apie

Vokietijos lietuvių, net Naujosios Zelandijos lietuvių, tačiau jie vi-si tebėra lietuviai. Lietuviybė yra ta savybė, kuri visus vienija ir kurią kitų kultūrų įtaka nenaiki-na, bet praturtina.

Atsargiau su tuo dvilypumu

Ta mistiškoji galia lietuviybė, kas ji tokia? Mokytoja ir "Lietu-vių Dienų" redaktorė Dalilė Pol-kaitienė mano, kad tai yra domė-jimasis lietuvių visuomenės gyve-nimu, imant tą savoką plačiaja prasme. Domėjimasis, tai yra paži-nimas. Todėl taip svarbios yra li-tuanistinės mokyklos, kurios skie-pia lietuviybę su pirmais kūdikio žodžiais. Pamilti, tai yra pažinti, sako Polikaitienė. Pažintas objek-tas jau yra pamiltas. Ir dvilypu-mo baubui vis grėsmingiau žiūrint sekančios, dabar dar kūdikiškos kartos akysna, reikia ieškoti at-svaros. Reikia pažinti lietuviybę, reikia pažinti save. Daugiakultūri-nėje visuomenėje mes visad būsi-me pralaimėję lietuviškumui, je-gu mes nebūsime lietuviškumu išiepyti vaikystėje, jeigu toliau liksime nežina jo savybių. Praradę dėmesį lietuviškumui, mes paliksi-me jį tik kartais pabundančiam jausmingumui, sentimentui. Jau dabar yra lietuvių amerikinių aka-demikų savanoriškai pasavusių dvilypumo krizė. Jų šeimos, dažnai grynios lietuviškos kilmės, jau ne-besidomi lietuviškumu, savanori-kai susiamerikietina. Tačiau jie dar nepajėgia visiškai išrauti iš savęs dvilypumo problemos ir la-bai retai vis dėl to pasirodo lie-tuvių tarpie. Atrodo, jų vaikai jau nežinos tos čia diskutuojamos problemos ir taps lietuvių tautos duokle Amerikai.

Tik besąlyginis savo prigimties įsisąmoninimas

Bet galia išlikti tik lietuvių vi-sokioms įtakoms aplink siaučiant, glūdi pačioje prigimtyje. Žmogus lieka toks, koks jis yra. Aš esu lietuvis dėl to, kad aš esu toks, tvirtina inžinierius Liūtas Grinius. Pastaciūs sau tą aksiomą proble-mos santykiuose su kitataučių visuo-mene, problema turėtų būti išspres-ji.

Vida Misiūnaitė Melancholija (kolažas ir lino raizgyns)

ta lietuviybės naudai. Jeigu aš esu lietuvis, aš negaliu būti kitoks. Ir ta prielaida sukuria pamatą dary-ti išvadoms. Ta prielaida organiškai neleidžia kapituliuoti, nes ka-pituliacija jau būtų nenormalus reiškinys, išeinąs iš normalių gy-venimo dėsnių. Aš esu toks, o ne kitoks. Dvilypumo problema, kaip ir būsimų kartų lietuviškumo išlaiky-mą, mes privalome bazuoti tik šiuo įsitikinimu. Tik įsisąmoninus tą aksiomą, kaip priedėliai jai daro-si savaime suprantamos ir pastan-gos kurti vaikams lituanistines mo-tyklas, jaunimui savo tautines or-ganizacijas ir visas tas sienas sau-goti savitumui daugiakultūrinėje visuomenėje. Kai kurios tautos ar rasės tokioje visuomenėje turi sa-vo natūralias apsaugos veido bruo-žas, odos spalvą, religiją. Lietuviai to nieko neturi, jie pastatyti prieš visą naikinantį asimiliacijos pavo-jų. Stipriausia atsvara tam yra be-sąlyginis savo prigimties įsisąmo-ninimas: aš esu toks, o ne kitoks, aš esu lietuvis. Tik iš to įsisąmo-ninimo galime semti pajėgas.

Visiems vienodai pripažįstant in-tektualinio dvilypumo esimą, to dvilypumo savokoje rasta daug niuansų, grasinančių ir turinančių asmenį. Vienaip ar kitaip diskusi-jose buvo užčiuopta viena iš psi-chikos savybių, kuri, kartais skau-džiai suvokiama, kartais įprastai

E. Jeneris

Lietuvių kariuomenės žygis į Vilnių 1920 metais

BUVO TAIP, O ISTESĖJOM

Atkelta iš 3 pusl.

širdumas, sąžiningumas atpasakoti įvyki iki jo smulkmenų, ne-šykštint taip tinkamų posakių, komiškų situacijų tragikoje, žmoniškųjų konfliktų mirties grėsmėje, ir — aišku — įgim-tas talentas padarė tą knygą iš-skirtinai lengvą skaityti, lengvą verstį jos puslapius iki pasku-tiniojo. Ta knyga yra nuostabi su-grįžimas savanorių pasa-ulio į mūsų suseklėjusį pasaulį, jau beveik pusimčių metų praėjus, beveik pusę pasaulio atstu nuo Lietuvos sienų.

Bene Nietzsche tvirtino, kad skaitytinys tik tos knygos, ku-rios parašytos krauju. Bet dar vertesnės knygos parašytos apie kraujo auką didžiajam tiks-lui, o nenusikaltusios nei patoso nuodėmė, nei retorika, nei pat-riotine melodeklamacija. Anta-no Šukio knyga dėsto tai, kas buvo, rašo apie žmones, kokie jie buvo, ir jo scenos, kur žmo-gus artėja per plaukelį prie mirties, gali suskambėti taip:

„Sulindome į bulves. Aš šliaužiaui vienu tarplysiu, o sanitaras — kitu. Taip priešiau-žem didelę akmenų krūvą. Ją įveikėm rėplomis ir vėl sulin-dome į tarplysius. Priartėjome prie kelio jau per kokius 20 metrų. Žygiuojanti vora susto-jo poilsio. Dabar aiškiai girdė-jome, kad kalba rusai. Žmonės susėdo ant griovio krantų prie reikalo. Kiti ejo atlikti gamtos planai. Vienas tokių atėjo vi-sai netoli mūsų ir atsitūpė. Mes gulėjom beveik nekvepuodami ir laukėme, kol vora vėl pajū-dės... (209 psl.).

Toje scenoje, kaip meistriško batalisto rašte, suskamba visi karo motyvai: ir purvas, ir kraujas.

Arba štai pastraipa, dvelkiant į mus skrečiančiu natūralizmu:

„Eilinis Valiukevičius, kuris šaudė kariau manęs, prašo, kad leisciau jam pakeisti vietą, nes jis esąs prieš pastebėtas. Aš suabejojau. Jis sako: „Žiūrėk, kai aš tik bandau šauti, tai kiekvieną kartą man pataiko į šalmą“. Eilinis Valiukevičius taikosi šauti, o aš stebiu. Už Valiukevičiaus šaudė skyrinin-kas Liuturskis. Matydamas, kad

nepastebima, glūdi dar gyvos imi-gracinės kartos sutapatėjimo su vietine visuomene vyksme.

Kai formulės netenka veiksmingumo

Tos nuosirdžios pastangos išryš-kin-ti tą proceso dalelę, tie pasisa-kymai pro ir contra, ir tas inte-lektualinis to psichinio reiškinio įvertinimas buvo ar tik ne pirmie-ji šios rūšies bandymai. Gausioje literatūroje, skirtoje nagrinėti asi-milavimosi procesui, naujos žmės civilizacijos adaptacijos vyk-smų etc, imigrantams paprastai nu-skiriama tragiškoji lėmtis — tirp-ti didžiuliame „melting“ puode. Nustatytos formulės, kaip nyksta masė, kaip tirpsta išliekančios sa-lės, arba anot B. Babrausko „tirps-tančios liūtyš“. Vienok formulės ir masių dėsnių netenka savo veik-smingumo, kada susiduriama su in-telektu artėjimu į intelektą. Kul-tūros klubo diskusijose išryškintas dvilypumo momentas ir buvo ne kas kita, kaip intelektų dvikova, dviem kultūrom, dviem tradicijom, dviem gyvenimo būdams susidūrus žmogaus imigranto dvasios ert-mėje.

Koresp.

eilinis Valiukevičius nepaprastai bijo ir šaudė Dievui į langus, skyrininkas ėmė jį dar labiau gąsdinti. Kai tik Valiukevičius šauna, tai Liuturskis užmeta tū-telę jam ant šalmo, o šiam at-rodo, kad prieš šalmą pataiko. Valiukevičius vėl šovė, ir vėl ta pati scena pasikartojo. Jis mirtinai nusigando ir sako: „Ar matei?“ Vos begalėdamas susi-laikyti nesijuokęs, pasakiau, kad nemačiau, nes kulka labai greit pralėkė, tik girdėjau, kad kažkas dzingtelėjo. Valiukevi-čius vėl ruošiasi šauti, o ran-kos dreba, visas jis mėlynas, nes mirtis čia pat po akimis. Jis kelia šautuvą aukšty-n, o galvą kiša į griovį. Liuturskis vėl metė tūtelę, bet nepataikė į šalmą, užmetė ant rankos, ir Valiukevičius pastebėjo šią iš-daigą. Jis tuoj pat atsuko šau-tuvą į Liuturskį ir norėjo jį nu-šauti... (75 psl.)

Tokių išraiškingų scenų, ka-ro simfonijos akordų, apstu An-tano Šukio knygoje. Savanoriai

TV — RADIJO TAISYMAS
P. RUDENAS
4448 S. Western Ave.
Tel. 847-4829

Čia pat galite gauti Briedžio dažų.

MOVING
J. NAUJOKAITIS
Ilgu metų patyrimas
Apdraustas perkraustymas
WA 5-9209 Chicago, Ill.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

BE MUITO, licencijos ir kitų mokesčių!

Tokius siuntinius galima pasiųsti per mus iš sandėlių esančių Sovietų Sąjungoje. Taip, siunčiame automobilius, moto-ciklus, dviračius, siuvamas mašinas, akordeonus, radijo ir tele-vizijos aparatus, medžiagas, maistą, svaiginamus gėrimus, ci-garetes ir t.t.

Taip pat be jokių kliūčių galima siųsti į Lietuvą maistą, medžiagas ir kitas prekes iš Anglijos. Kviečiame pasinaudoti proga pasiųsti jūsų giminėms specialų labai vertingą

ŽIEMINĮ SIUNTINĮ — P-3

susidedantį iš dviejų atkarpų po 3 jardus dviems paltais labai šiltos angliškos ULSTER medžiagos ir vienos atkarpos 3½ jardų ekstra geros angliškos medžiagos žieminiam vyriškam arba moteriškam kostiumui tik už

\$75.00 su Sov. maitu ir pasiuntimu.

Taip pat dar galima pasiųsti mišrų aukšto kaloriteto maisto 22 svarų siuntinį M-13 susidedantį iš taukų, kakavos, miltų, kavos, šokolado, cukraus, arbatos ir prieskonių tik už

\$30.00 su Sov. maitu ir pasiuntimu.

Be to dar tebesiunčiame labai didelį pasisekimą turėjusį specialų tvirtų ir gražių vilnonių angliškų medžiagų siuntinį V-3, susidedantį iš trijų atkarpų trims kostiumams po 3½ jar-dų, viso 10½ jardų tik už

\$55.00 su Sov. maitu ir pasiuntimu.

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421, Hackney Road, London, E. 2., England

Seniausia lietuvių bendrovė Anglijoje, veikianti nuo 1938 metų.

Atstovai Amerikoje:

L. Venckus, 7030 So. Talman Avenue,
Chicago, Illinois 60629. Tel. 436-0494.
GAIVA, 3570 West Vernor,
Detroit 16, Michigan

tikrai didelis įvykis memuarinė- tą istoriją. Krauju, kančia, sa-je literatūroje, nes ją parašė ne vės užmiršimu. Didvyriškumu. tas, kas važiuo mūsų istorijos O sugrįžo į mūsų savo knygoje, vežime, bet kas grindė kelią į su savo kuopa, tik žmogumi.

FOTOGRAFAS ŽAVIOMS NUOTAKOMS

THE
Paul
STUDIO

home of
MODERN
photography

Given by Martin

PORTRAITS • CANDIDS

3213 S. MORGAN ST.

Yards 7-5858

4½%

5%

current dividend on investment bonus
4½% DIVIDENDU MOKAMA PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS. Už 1 metų investavimo bonus mokoma 4½% dividendų kas pusmetį ir dar išmokama po ½% už kiekvienus metus, 4 metams praėjus.
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS
Valandos: Pirmad., Antr., Penkt. ir Šeštad. 9 v. r. — 4:30 p. p. Trečiad. uždaryta; Ketvirtad. 9 v. r. — 8 v. v.

CIRCUIT T.V. & RADIO (LIETUVIAI)
Sav. DAN LIUTIKAS
TAISYMAS yra mūsų SPECIALYBĖ. VISŲ GAMYBOS • GREITAS patarnavimas • GARANTUOJAMA • KREDITAR
2412 WEST 71ST ST. CHICAGO, ILL. 60629. TEL.: 471-2446

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

TURI DVI KRAUTUVES CHICAGOJE:

BRIDGEPORTE, 3207 S. Halsted St., Victory 2-4226

Vedėjas E. RUDAITIS

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western, P. 8-5875

Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmad. ir ketvirt., nuo 9 iki 9:30. kitom dienom nuo 9 iki 6 v.v. Penktadieniais vakare iki 9:30 val. vakaro. Sekmadieniais atda-ra nuo 12 val. iki 5 val. popiet.

SKIP'S SELF SERVICE Liquor Store

5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202

OCTOBER — SPALIO 22, 23, 24 D. D.

MEISTERBRAND V. S. O. P. GERMAN
BRANDY 80 Proof Fifth \$4.98

POPULAR BRAND OF IMPORTED
10 Year BRANDY Fifth \$3.79

ST. ANNE FINE CALIFORNIA
BRANDY Fifth \$2.98

GRAIN ALCOHOL 190 Proof U. S. P. Fifth \$4.89

RICCADONNA VERMOUTH IMPORTED
Dry or Sweet 30 oz. Bottle \$1.29

MUIRHEAD IMPORTED BLENDED
SCOTCH WHISKEY, 86 Proof Fifth \$3.98

POPULAR BRAND OF 90.4 PROOF
CANADIAN WHISKY Fifth \$4.29

ASSORTED GERMAN, FRENCH or
SPANISH DRY WINES Fifth .98

CHOICE OF ANY IMPORTED BEER
WE STOCK 24—12 oz. Throw Away Bottles Case \$7.56

BUDWEISER BEER. Case of 24—12 oz. Throw Away Bottles Case \$3.59

Kultūrinė Kronika

• Naujas parodų sezonas Čiurlionio galerijoje. Praėjusią savaitę pasibaigusi galerijoje mūsų jaunųjų dailininkų paroda čikagiečiuose turėjo nemažą pasisekimą. Ją apalnkė apie 500 meno mėgėjų. Paroduota vienuolika darbų, už kuriuos sumokėta apie 550 dolerių. Prasidėjęs parodų sezonas ir šiemet žada būti gana įdomus. Čiurlionio galerijoje jau numatomos šių mūsų dailininkų parodos: Č. Janušo — lapkričio 7—15 d.; Ritos Zukaitės — Naginionienės — gruodžio 5—13 d.; Br. Murino — 1965 m. sausio 16—24 d.; dail. A. Dargio ir skulpt. A. Mončio — vasario 6—14 d.; K. Žoromskio — kovo 6—14 d. ir Vyt. Kasiulio — balandžio 3—11 d.

• Solisto giesmė ir seniausių mūsų maldynų paroda religinės minties popietėje "Draugo". Pristatant visuomenei naująjį kūm, Stasio Ylos maldyną "Tikrą Dievą", be literatūrinės dalies, kurioje dalyvaus rašytojai A. Baronas, J. Svabaitė, Č. Griškevičius ir K. Bradūnas, ir be dail. G. Zumbakienės parodos ten pat atidarymo, popietėje solistas J. Vazulis pirmą kartą pagiedos keletą naujų komp. Br. Markaičio, SJ, giesmių, kurioms žodžius yra parašęs naujojo maldyno autorius kun. Stasys Yla, Lietuvos katalikų knygų bičiuliui Br. Kvikiui talkinant ir paskolinant atitinkamus leidinius, ta pačia proga "Draugo" patalpose bus surengta retų ir seniausių mūsų religinių knygų paroda. Visą šią religinę popietę gruodžio mėn. 6 d. 3 val. popiet (sekmadienį) "Draugo" redakcijos patalpose rengia ateitininkų meno draugija "Satrija".

• Partijos įsakai teatrui Lietuvoje ir laisvoji iniciatyva Chicagoje. Naująjį sezoną pradėję Lietuvos teatrai skatinami patatyti kuo daugiau originalių veikalių — pjesių. Naujas akstinas — tai artėjanti Lietuvos paverimo 25-ji sukaktis. Todėl netenka stebėtis, kad pagal "Tiesą" (spalio 4, nr. 233) visi tie numatomi spektakliai kelsia "reikšmingas problemas", autoriai turėsia nagrinėti esminius gyvenimo klausimus ir teks paliesti "klasiškus kovos momentus, revoliucinius liaudies žygdarbius, tarybinio žmogaus vidaus pasaulį".

Tiems uždaviniais pajungta ne tik drama, bet ir operos — baletų teatras Vilniuje ar muzikinis teatras Kaune. Tai ryškėja, kai pažvelgi į Lietuvos teatrų repertuarinius planus.

Operos — baletų teatras įtemptai dirba, ruošdamas jau senokai numatytą kompozitoriaus A. Raciūno operą apie 18 amž. filosofo ateisto Kazimiero Leščinskio asmenybę ir likimą ("Saulės miestas"). Teatro direktorius V. Laurušas baigia kitą operą, jau dabarties tema — "Aušta rytas". Ruošiamasi patatyti J. Juzeliūno operą "Sukilėliai", atnaujinti J. Pakalnio baletą "Sužadėtinė". Naujas operas ir baletus kuria visa eilė kitų kompozitorių ir tik klausimas, ar tie nauji veikalai savo tematika atitiks partijos reikalavimus ir... ar pasirodys teatro scenoje. Paminėtinos tų kompozitorių pavardės: Ed. Balsys, V. Baumilas, J. Juzeliūnas, V. Barkauskas, V. Klova, R. Zigaitis, J. Gaižauskas, V. Paltanavičius, A. Rekašius ir kt.

Dramos teatrų repertuare stebimas naujas bruožas: bandoma kurti "šiuolaikinio gyvenimo" dramas ir, kadangi tai nelengvas bei nedėkingas uždavinys, einama kartais ir kitu keliu — griebiamasi inscenizuoti rašytojų romanus bei apysakas, žinoma, tokius, kuriems sunku ką nors prikišti, tarkime, to "teatrinio partiškumo" stoko atžvilgiu.

Taip visur ieškant ir reikalaujant tik partiškumo, mūsų klasikų inscenizavimas tampa beveik neįmanomas. Taigi, nors ir minint Donelaičio 250 metų gimimo jubiliejų, niekas, atrodo, ten neplanavo jo "Metų" parodyti scenoje, kaip tai padarė Chicago scenos darbuotojai Jaunimo centre. O netrukus turėsime progos Dainavos ansamblio iniciatyva rampos šviesto pamatyti ir Maironio "Čižinską" Marijos aukšt. mokyklos salėje, Chicagoje.

• Naujos giesmės liturginėms mišioms. Kompozitorius Bruno Markaitis, SJ, parašė muziką naujoms liturginėms mišioms lietuvių kalba pagal kun. Stasio Ylos žodžius. Mišios susideda iš 7 giesmių bendram ir vienbalsiam žmonių giedojimui. Mišios jau atspausdintos ir gaunamos pas tėvus jėzuitus Chicagoje, 2345 West 56th Str., Chicago, Ill. 60636.

Stirbis Fuel Oils

Aliejus virtuvel ir krosnims. "Geresnė ir pigesnė alyva"

Tel. HEMLOCK 4-6264
PETER STIRBIS
6741 So. Maplewood Ave.
Chicago 29, Illinois

FILMŲ ĮVAIRUMAI

STAS SEMENIENE

Rasinės ir perskyrų problemos

"One Potato, Two Potato" nėra eilinis filmas, bet perduoda net kelias stiprokas žinias. Vieną — modernaus gyvenimo išdava, kitą — ne taip jau kasdieninę. Jis ne nepasiekia savo puikumu aukšto standarto, kurio reikalaujama iš geriausių filmų, surežisuojant bei nufotografuojant. Šis — yra dabartinė viešojo svarstomoji tema. Pasakojimas, charakteriai, vietovė — viskas yra pajungta jautriam, efektingam ir pačiu laiku pritaikytam pranešimui.

Minimas filmas susilaukė labai entuziastingų Europos laikraštininkų atsiliepimų. Hollywoodo nusvarstytas netinkamas šių metų Cannes filmų festivaliui, šis filmas apie rasines vedybas buvo gamintojų pastatytas tenai neoficialiai. Ir viskas pasibaigė stambiu laimėjimu — geriausios aktorės premija žvaigždei Barbarai Barrie. Tačiau filmas ne be prieštarių — dažnai nuobodus ir polemikas.

Visų aktorių gerai suvaidintas, filmas savo pasakojimu sugrįžta į praeitį. Parsideda, teisei peržiūrint parodymus, persiskyrusiems tėvams kovojant dėl vaiko teisių. Jis turi nuspręsti, ar mažą mergaitę turi būti atimta nuo baltos motinos ir negro patėvio ir atiduota baltam tėvui. Grįžtant filmui į praeitį, sužinome, kad blondinė persiskyrė (Barrie) su darželinio amžiaus dukrele, išteka už bendradarbio raštinėje (Bernie Hamilton) negro, gyvenančio su tėvais ūkyje. Pirmasis vyras sugrįžta į praeitį, Prasideda, teiktines tokiomis vedybomis, jis kovoja dėl dukters atgavimo.

Charakteriai filme nėra intelektualai, kurie svarstytų problemas iš kiekvieno taško. Jie tiesioginiai perduoda tą, ką jaučia. Drama daugiausia liečia pačią šeimą. Filmo gamintojai: Larry Pearce — režisierius, Raphael Hayes ir Orville H. Hampton — rašytojai, sumaniai supynę persiskyrimo ir vaiko tėvų atskyrimo tragediją su rasinėmis problemomis. Sprendžiant šias socialines problemas, filme įdėta daugiau širdies, kaip meno, ir taipgi daugiau pataikytą laiko tinkamumui, kaip tiesai. Suaugusiems — labai puikus filmas, jaunuoliams — tik labai subrendusiems ir jau visai ne vaikams.

Užfiksuota istorinė tragedija

Pereitų metų keturios lapkričio mėnesio dienos paliko visą pasaulį bežadžiū ir netikinčiu baidi XX-jo amž. neapykantos veiksmu.

Pastatydamas dviejų valandų dokumentinį filmą "Four Days in November", David L. Wolper sujungė prityrusį mišinį: filmus iš naujienų, nejudančias fotografijas, diagramas, mėgėjų filmus ir naujai atkurtas scenas apie keturias pasauliniai tragiškas dienas.

JAV ir beveik visas pasaulis pergyveno prezidento John F. Kennedy iš pasalių nužudymą, kaip jis buvo perduotas televizijoje ir spaudos nuotraukose. Wolpero pastatymas, pradedant United Press International, pirmą kartą perduoda tuos tragiškus įvykius chronologine tvarka. Pats nužudymas parodytas beveik per patį vidurį. Visą valandą drama palaipsniui kilo prie kulminacinio punkto, kol prezidento mašina nepasuko

Į Dallas gatvės kampą ir pasigirdo šūvis...

Ekranas porai sekundžių išblėso be jokio paveiklo... lyg simbolizuojant žmogaus proto nesugebėjimą aprėpti, kas įvyko... Tada aparatas vėl pagavo sumišimą Dallas gatvėje...

Filmo tekstas, parašytas The-

MOVING

R. SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli. Miesto leidimais ir pilna apdrauda.
2047 W. 67 Pl. WA 5-8063

MOVING

Apdraustas perkraustymas įvairių atstumų
A. VILIMAS
3415 S. Lithuanian Ave.
Tel. FRONTIER 6-1882

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Ir kitus kraštus.
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer
Chicago 32, Ill. Tel. YA 7-5980

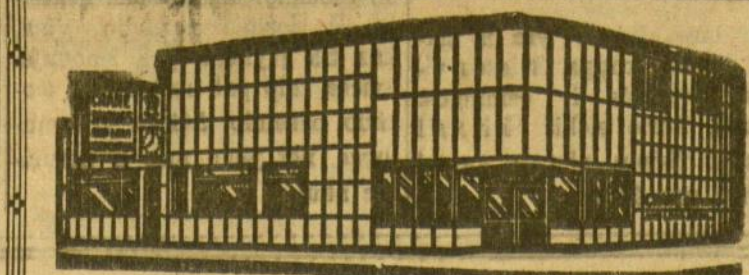
DAŽYMAS IR DEKORAVIMAS

Vidaus ir lauko darbai.
ALGIMANTAS DIKINIS
Tel. 735-7338
3613 W. 66th Pl., Chicago, Ill.

VALYMAS

KILIMAI, APMUSTI BALDAI valomi. Kambariai plaunami ir dažomi.
J. RUDIS
Tel. CLIFFSIDE 4-1050

10%, 20%, 30% pigiau mokėsite už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas...
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95 Street,
Chicago 42, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 4-4339

CRANE SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION
B. B. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING

4 1/2% Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS:
ANTRAD. 9 v. r. IŠ P. ENK. 9 v. r. IŠ 5 v. v. PIRM. IR KETV. 9 v. r. IŠ 3 v. v. SEŠTAD. 9 v. r. IŠ 12 v. d. Trečiad. uždaryta

SUTAUPYSITE MŪSŲ SUKAKTUVINIAM IŠPARDAVIME

Pirksit nebrangiai ir gausit sukaktuvinę dovaną
Stein Textile bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilninių, šilko, nylo, tafetų, aksomo, angliskų medžiagų paltams ir kostiumams siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą už žemas kainas! Gavom spec. medžiagų paltams kaip vyru, taip ir moterų: veliūro, činčilos, "needlepoin" ir kitų.

STEIN TEXTILE CO.

616 West Roosevelt Road, Chicago 7, Ill.
TELEFONAS — HARRISON 7-8737
Jefferson St., Chernin's alkštėje.
Atdara kasdien įskaitant ir sekmadi. nuo 9:15 r. iki 5:30 vak. Pirmadieniais uždaryta.
Nemokama vieta mašinoms už kampo į šiaurę.

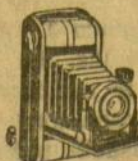
odore Strauss. Autentiškumo bei įvykių tikrumo prasme buvo patikrintas Warren komisijos.

Kai kuriems filmas gali pasirodyti dar per daug atvira žaizda, tačiau pergyventi tiems įvykiams. Tačiau neabejotina,

ŽIEMINIŲ LANGŲ IR DURŲ

• STAINLESS
• ALUMINUM
• NYLON-VINYI
• RAUDONMED.
• PUŠŲ
• SPALVOTO
—
GARANTUOTI
VISI DARBAI
—
14 metų puikios
darbuoties

A-1 MODERN HOME
4516 S. Washtenaw Ave.
Nemok. apkainavimas tel.:
CL 4-4600

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus ir jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis Kalėdoms. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą, ir ketvirt. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago 29, Illinois
Tel. PR 6-8998

tai yra vertingiausias istorinis tas keturias dienas Dallas ir dokumentas. Pagirtini rašyto- Washington, skrupulingai ven- jas, gamintojas ir režisierius gė fantazijų ar kokio improvizai- (Mel Stuart), kad, perduodami vimo, o tik davė tikrus faktus.

NAUJAUSIOS MADOS PLAUKŲ ŠUKUOSENA, išpildoma prityru- sių šukuotojų.

Artistic Beauty Salon
2711 W. 71st St., tel. HE 6-1098
Sav. VL. ANDRIJAUSKAS

Cia pat galėsite pirkti aukštos rūšies kosmetikos priemones.
Val. — nuo 9:30 v. r. iki 6:30 v. vak.
Treč. ir penkt. nuo 9:30 v. r. iki 9 v. v.

KOMERCINĖS, INDUSTRIJINĖS, PILIETYBĖS, PORTRETINĖS, VESTUVINĖS, NEPOZUOTOS FOTOGRAFIJOS

Ernest Studio

Sav. — ERNESTAS SUTKUS
2811 West 55th St., Chicago, Ill. 60632
GRovehill 6-2336
GRovehill 6-2337

KALĖDINĖS DOVANOS I LIETUVĄ

Norite pasiųsti ypatingas dovanas — automobilius, šaldytuvus, motociklus, radijus, akordeonus, dviračius? Reikalaukite naująjį katalogą.
Norite pasiųsti savo daiktų siuntinį? Ar pirkti prekes iš mūsų sandėlio? Reikalaukite iš mūsų muitų sąrašą.
Norite pasiųsti maisto siuntinį — standartinį ar iš Jūsų pasirinktų maisto produktų? Reikalaukite naująjį katalogą.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 South State Street, Chicago 4, Illinois
Telefonas — WA 2-9354
Skyrius: 2618 West 63rd Street, WA 5-2466

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.

Atdara nuo 6:00 valandos ryto iki 8:00 valandos vakaro.

"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

VANDER WAGEN ANGLYS SINCLAIR ALYVA

3605 West 63rd St. POrtsmouth 7-8020

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ ISTAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmą, ir ketvirt. 9—9 val., antr., treč., ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 po pietų

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė ištikus neturėsite jokių nemalonių.

GENERALINIAI AGENTAI SIŲ kompanijų:
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICAN INDEMNITY COMPANY
DUTCH FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE CO.
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE CO.
WESTERN CASUALTY & SURETY CO.

Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters

O'MALLEY and McKAY, Inc.

222 W. Adams St. Room 800
Telefonas CENTral 6-5206

TAUPIOS ATOSTOGOS

7 puikios dienos, slaptingoj PUERTO RICO. Jeto transportacija, viešbutis, maistas ir ekskursijos... \$286.00.
6 dienos LAS VEGAS — lėktuvo transportacija su šampanu, maistas ir ekskursijos... \$188.00.
17 dienų kelionė į istorinę MEXICO, buso transportacija, viešbutis, maistas ir įvairios ekskursijos \$255.25.
10 dienų kelionė tropikinėse BAHAMA salose su "Tropic Rover" laivu... \$175.00.
11 dienų kelionė į SAN FRANCISCO, LOS ANGELES ir LAS VEGAS Jeto transportacija ir viešbutis... \$258.00

Nemokamai patarnaujame visokių kelionių bilietais, pasais ir vizom.

Skambinkite dėl visų transportacijos informacijų
Val. 9 — 7 pirmadienio iki penktadienio, 10 — 4 šeštadienį

SOCIETY TRAVEL, INC.
A. ir V. KRIKSTOLAICIAI
162 North State St. Room 918
Chicago RA 6-1785

Dar vienas gamtos jėgų pavergimas

Smalsiai belaukiant milžiniško prancūzų užmojo rezultatų

JONAS RUGIS

Esame liudininkai panaudojimo gamtos atominių jėgų ne tik atominiame bombom, bet ir naujajam, taikiam darbui. Čia prieš žmoniją, atrodo, atsiveria milžiniškų galimybių sritis, nors greta to pasireiškia ir sunkumai, pavyzdžiui, ką daryti su atominių reaktorių išnaudota medžiaga, kurios radioaktyvumas yra labai pavojingas ir kurios negalima paprastai išmesti į kiemą.

Tad šalia viso atominio mokslo žmonija domėjosi ir domisi klausimu: ar negalima būtų panaudoti tas milžiniškas jėgas, kurios sukelia jūros potvynius ir atoslūgius, čia, žinoma, nekalbama apie betarpišką panaudojimą mėnulio ir dalinai saulės traukos jėgų, sukeliančių potvynius ir atoslūgius. Gal tolimesnėje ateityje žmonės sugebės panaudoti savo reikalus ir tas kosmines jėgas, tačiau dabar klausimas keltas, turintis mintyje tik didelių vandens masių judėjimą.

Dar 1737 m. Belidoro rašinys nagrinėjo potvynių ir atoslūgių jėgos panaudojimo problemą. Tai buvo grynai teoretinės spekuliacijos. Pirmi rimti moksliniai šio klausimo tyrinėjimai buvo pradėti tik po Pirmojo pasaulinio karo. Čia vėl visus kitus pralenkė lakus prancūzų genijus. Iš dalies prancūzų susidomėjimas šiuo klausimu aiškinamas tuo, kad pati Prancūzija turi puikias sąlygas susidomėti potvynių jėgos panaudojimu. O tų sąlygų yra pagrindinės trys: a) potvyniai ir atoslūgiai turi būti dideli; b) jūros krantai turi duoti galimybę potvynių jėgai panaudoti; c) kraštas privalo turėti pakankamai galingą elektros tinklą išnaudoti potvynių teikiamą energiją. Visos tos trys sąlygos randamos tik kai kuriose pasaulio vietose. Potvynių jėgos panaudojimas buvo jau tyrinėjamas Anglijoje, Severn upės žiotyse, prie Bristolio miesto, Kanadoje Fundy įlankoje, USA ir Kanados pasienyje Atlanto įlankoje Passamaquoddy, Argentinoje

● **MUZIKA ŽINIOS**, 1963 m. Nr. 3-4 (170-171) ir **MUZIKA ŽINIOS**, 1964 m. Nr. 1 (172). Žurnalą leidžia Amerikos Lietuvių Romos katalikų vargonininkų sąjunga. Išleista metuose 4 kartus. Metinė prenumerata \$2.00. Redakcija — J. Kreivėnas, 1602 So. 48 St., Cicero 50, Ill.; administracija — Jonas Narukynas, 2345 W. 56 St., Chicago 36, Ill.

Mielai, kad vis dėlto vargonininkai pajėgia leisti šį vienintelį lietuviškąjį muzikos žurnalą, savo straipsniais ir įvairenybėmis bei kronika atliepanti šiu laikų, o ypač lietuvių, muzikinį gyvenimą. Džiugu taipgi, kad su kiekvienu numeriu žurnalas savo skaitytojams duoda vis naujų muzikos leidinių — gaidų. Sakysim, su dviem pastaraisiais numeriais prisijūsta: Kazimiero Senkaus "Missa verbum caro"; Juozo Žilėvičiaus "Pulkinink ant kelių — Fuga vargonams"; kun. V. Budrecko "Trys giesmės į Mariją Lietuvos šventovėse" (žodžiai kun. St. Ylos); Česlovo Sasnausko (aranžuota kun. V. Budrecko) "Hymn for America" I ir to paties kun. V. Budrecko "Hymn for America" II; Broniaus Budriūno "O, Nemune" (žodžiai B. Brazdžionio).

Muzikos žinias su visais jos priedais skaityti ir prenumeruoti turėtų ne tik profesionalai muzikai, bet ir kiekvienas nuosirdus muzikos mėgėjas.

San Juan įlankoje. Šiuo klausimu labai domisi ir Australija, nes jos šiaurės vakarų krantas turi labai aukštus potvynius ir jų jėgos išnaudojimas galėtų žymiai palengvinti šio krašto apgyvendinimą.

Sovietų Sąjunga giriasi jau turinti elektros stotis, panaudojančias potvynių jėgą, bet stotys yra dar labai mažos, tik po kelis šimtus kilovatų. Vienok sovietų inžinierius Bernšteinas yra apskaičiavęs, kad Baltosios jūros potvyniai galėtų duoti pradžioje nuo 10 iki 20 milijonų kilovatų. Tačiau vargu, ar kas nors šioje srityje yra daroma Sovietuose.

Prancūzijos šiaurės vakarų krantai turi aukštus potvynius, kur lygio skirtumas tarp potvynių ir atoslūgių prašoka 10 metrų. Ten ir parinkta vieta naujai elektros stotiai. Ji statoma Bretanijoje, netoli, apie 10 km., nuo garsios Mont-St-Michel abatijos, prie St. Malo miesto. Toje vietoje, upės Rance žiotyse skirtumas tarp potvynių ir atoslūgių lygio siekia net 13½ metro. Upės Rance žiotys turi 750 metrų pločio, ir potvyniai upės slėniu pasiekia 20 km. nuotolį iki pirmos užtvartos. Į tą plotą įsileja ir vėl išplaukia 180 milijonų kubinių metrų vandens. Tokio milžiniško kiekio vandens judėjimas ir bus panaudotas elektros energijos gamybai. Įrengimai naudos įplaukiančio ir išplaukiančio vandens jėgą, tik išplaukiantis vanduo suteiks beveik aštuonis kartus daugiau energijos.

Prieš pradėdant įrengimo darbus, apie 20 metų buvo atlikti tyrinėjimai, bandymai ir įvairūs skaičiavimai. Darbai buvo pradėti 1961 m. sausio mėn. ir juos tikimasi užbaigti 1965 m. pabaigoje ar net 1966 m. pradžioje, kada naujoji jėgainė galės pradėti veikti.

Aš čia nesigilinsiu į smulkesnius, koks turi būti milžiniškas darbas pagauti potvynių - atoslūgių jėgą ir ją panaudoti žmonių gerovei.

Kaip minėjau, kituose kraštuose, panašiose kaip prie upės Rance vietose, buvo taipgi pradėti tyrinėjimai, bet jie buvo sustabdyti. Amerikoje, Kanados pasienyje, Passamaquoddy įlankoje buvo atlikti tyrinėjimai ir net jau pradėti vykdyti įrengimo darbai, bet jie buvo sustabdyti 1935 metais. Prancūzijos įrengimų patyrimas gali būti nauja paskata ir kitiems kraštams eiti potvynių - atoslūgių

V. K. Jonynas Sv. Pranciškus Iš parodos Clevelande, Gallery International, 13218 Superior Ave.

jėgos panaudojimo kryptimi. Jei Rance jėgainė pateisins tas milžiniškas išlaidas ir darbą, kuriuos reikėjo sutelkti ją statant, tai bus padarytas didelis žingsnis pirmyn, aprūpinant žmoniją reikalinga energija. Šis klausimas lieka įdomus, net ir žengiant į atominę erą.

RIESUTAI SENOVĖS LIETUVOJE

Kaip XVI amžiaus inventoriai rodo, Rytų Lietuvoje, kur apylinkėse buvo daug lazdynų, dvarai riestutų duokles suvėmėjo goricais, paprastai po 1 goricų nuo dūmo (trobos), bet dažnai jų atskirais metais paskirdavo žymiai daugiau, visai neįrašydami į inventorių, bet nurodydami, "kai riestutai uždera".

Dažnai riestutus valgydavo kaip skanėstą arba jų branduolius užpiltus medum.

Tarptautinė konferencija taikingam atominės energijos panaudojimui

POVILAS ŽICKUS

ISPUAE yra Jungtinių Tautų padarinys. Tai yra tarptautinė organizacija, kurios paskirtis yra atominės energijos panaudojimas taikos ir žmonijos gerbūvio reikalus. Ši organizacija savo darbą pradėjo 1955 metais, kai įvairių tautų atominės srities atstovai susirinko Genevė' on pirmajai konferencijai. Toje konferencijoje buvo pasikeista žiniomis apie reaktorių technologiją. Antrojoje konferencijoje, kuri įvyko po 3 metų 1958, buvo daugiausia kalbama apie atominės medžiagos ir jų skaidymą. Šiais metais įvyko trečioji konferencija, kurioje jau tiesioginiai buvo kalbama apie atominės energijos panaudojimą žmonijos gerbūvio reikalus. Kitaip sakant, tai buvo komercinė konferencija, kurioje pagrindinę vietą užėmė klausimas, koks reaktorius gali būti pigiausias ir geriausias? Buvo linksniojami reaktoriai, šaldomi dujomis, sunkiu vandeniu, moderuoti sunkiu vandeniu, suspaustu verdančiu vandeniu, organinėse medžiagose, grafito dujomis ir kitaip. Bendros nuomonės nebuvo prieita, bet visi sutiko, kad kiekvienas kraštas ieškos, pagal savo krašto sąlygas, pigiausio.

Anos pirmosios dviejose konferencijose sovietai nieko nekalbėjo, nieko joms nedavė, o tik klausėsi. Šį kartą jie jau atidengė ir Sovietų Rusijos planus šioje srityje. Pasak jų, sovietai jau turi vieną atominių ledlaužų "Lenin". Tas ledlaužis turi 3 atominis reaktorius. 1971 metais jie jau turės dar du naujus, kurie turės tik po du reaktorius. Praktika parodžiusi, kad trečiasis reaktorius yra nereikalingas, o būtini tik du. Kai

ledlaužis išbūna Arktikoje po 5-6 mėnesius, nesugrįždamas į savo bazę, jam reikalingi du reaktoriai. Sovietų Rusija tuo tarpu neplanuoja atomine jėga varomų komercinių laivų. Prie Kaspijos jūros jie statą patį didžiausią breeder (kuris daugiau pagamina atominio kuro, negu jis pats sunaudoja) reaktorių, BN-350 megavatų galingumo. Tas reaktorius pradės veikti 1968 metais. Jis bus varojamas elektros energijai gaminti ir vandens nusūrinimui. Vandens reaktorių jie stato Novovoroneže, kuris turės pradėti veikti netrukus. Pirmoji jo dalis bus 210-Mwe, o antroji — 365-Mwe, gal net 400-Mwe. Sovietų atstovas filme parodė vieną iš šešių, jų turimų, 100-Mwe galingumo vandens reaktorių. Amerikiečių nuomone, tai buvo kopija amerikiečių Hanford reaktoriaus, kuris gamina plutonium. Rusai taip pat baigia pasigaminti 900-Mwe. Pagal iki dabar turimas žinias jie turi Novovoroneže 210-Mwe, Belojarske 100-Mwe ir vieną Obminske. Rusų atstovas pareiškė, kad jie daro bandymus pasigaminti atominę energiją varomus lėktuvus. Amerikiečiai 1961 metais sustabdė savo bandymus toje srityje. Buvo skelbiama, kad rusai irgi atsisakė nuo tų bandymų. Pagal dabartinį sovietų pareiškimą taip ir lieka neaišku, ar jie pakeitė savo nuomonę, ar jie sako netiesą.

Pasaulio dėmesys datar nukreiptas į šiuos atominis bandymus. Mat, rusų prie Kaspijos jūros statomas reaktorius bus ne tik elektros energijai, bet ir vandens nusūrinimui. Taigi tautos, kaip Alžirija, Tunisai, Izraelis ir kitos, tikisi reikšmin-

DRAUGAS šeštadienis, 1964 m. spalio mėn. 24 d.

gos pagalbos nusūrinimui vandens šiu reaktorių dėka. O vanduo aniams kraštams yra labai reikalingas. Konferencijoj nebuvo kalbama apie atominis ginklus. Tačiau ir svarstytose problemose vargu ar visi buvo nuosirdūs bei atviri, nors tai liėtų tik grynai taikos reikalams atominės energijos panaudojimą.

FRANK'S T. V. & RADIO, Inc.

3240 S. HALSTED ST. Telef.: CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO, STEREO APARATŲ, PARDAVIMAS IR TAISYMAS
ORO VESINTUVAI — AIR CONDITIONING

Petkus

TEVAS IR SŪNUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNIOS KOPLYCIOS

2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero, TOWNhall 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parting Facilities

6345 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-9500

EUDEIKIS

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

TRYS MODERNIOS KOPLYCIOS

4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YA 7-1741-2

4330-34 South California Avenue
Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852

PIRKITE DABAR TIESI OG NUO
MR. NELSON
SAVININKO

SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.

3911 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planų

Pasirinkimas Visame Mieste

Telef. — CEDarcrest 3-6335

Vienas blokas nuo kapinių

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINČIA

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų

2443 WEST 63rd STREET
Telef. PR 8-0883 PR 8-0834

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LAKAWICZ

2424 W. 69th STREET

TEL. REpublic 7-1213

2314 W. 23rd PLACE

TEL. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA

TEL. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 LITUANICA AVE.

TEL. YARds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET

TEL. YARds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS

10821 S. MICHIGAN AVE.

TEL. COmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE.

TEL. YARds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. TEL. OLympic 2-1003

BUICK'as Lietuviškas Automobilis

Parduodamas 4 durų SEDAN, pilnai įrengtas: Automatinė transmisija, radio, šildytuvai, Power steering, baltos padangos (White Wall Tires), mėlynas stiklas (Blue glass).

Viso pilna kaina \$2,475

MILDA BUICK, INC.

907 West 35th Street

Telef. LA 3-2022

DAN KURAITIS, savininkas

Wouldn't you really rather have a BUICK, 65-Buick?

PARDAVEJAI:

Fred Garaci

Leo Ciaranino

Edward McCarthy

Charles Kane

PLANINGAS TAUPYMAS

- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsivesti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.
- Dabartinis dividendas 4½% išmokamas du kart per metus.

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

MOKA GERUS DIVIDENDUS
PRADEK TAUPYTI ŠIANDIEN!

PASKOLOS

perkant namus daromos ilgiam terminams ir žemais nuosimoniais mėnesiniais išsimokėjimais.

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES:

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

2212 WEST CERMAK ROAD ■ CHICAGO ■ VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4;
Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

Moterų gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill., 60629
Tel. 925-5988

JADVYGA PAUKŠTIENĖ DETROITE

Žvilgsnis į parodą, vykusią Lietuvių Namuose
spalio 11—18 d.

VLADAS MINGĖLA

Meno parodos Detrote šios lietuvių kolonijos kultūrininkams visada reiškia šventę. Ypač šitai buvo juntama J. Paukštienės parodos atveju. Jau pirmąją po atidarymo dieną ją aplankė 350 žiūrovų.

Čia tik keleta minčių, stebint šią dieninę Jadvygos Paukštienės kūrų parodą.

J. Paukštienės kompozicijos gana spalvingos. Šioje parodoje išstatytos tapybos pasizymi linksmais pavasario tonais ir auksu bei rausvumu pasipuošusiu gyvenimu - gamtovaizdžiais. Tematika kukli, nepretenzinga, taip, kaip ir pati dailininkė. Tačiau ir nesiblaškysdama visatos erdvės platybėse bei žmogaus egzistencijos filosofinėse problemose, dailininkė pasiekia savo kūryboje neblogų rezultatų. Gal tik galima būtų prikišti, jog per daug visa kita tematika užgožiama dailininkės pamėgtais parkais.

J. Paukštienę priskirti kuriai nors meno grupei ar srovei nėra lengva. Spauzoje regime menininkę aptariant impresionistę, poimpresionistę ir pan. Bet tai nėra visiškai tikslu. Kūrėja nestovi vietoje. Žvelgdami į jos tapybų gimimo metus, įjungiant ir 1950 iki 1964 m. laikotarpio kūrinius, pastebėsime dailininkę žymiai besikeičiančią bei artėjančią į abstraktą.

Ji drąsiai kovoja su bet kokiais stagnacijos poreikiais. Užtat J. Paukštienė nuolat modernina savo stilių ir formą. Nors ji ir nėra šimtaprocentinio abstraktinio meno kūrėja, tačiau ji šitos meno srovės nebijanti ir savęs išsakymui jos nevengianti. Anot jos pačios žodžių: "Aš vis daugiau ir giliau jaučiu troškimą, aš išgyvenu meninį nerimą, pasinėti abstrakcinio meno nepabaigiamybėje, jo didybėje... Norisi eiti su gyvenimu ir neatsilikti nuo jo ir eiti su jaunaisiais meno kovūnais. Gal būt netolimoje ateity rengiamose parodose aš jau spindėsiu vien abstraktine kūryba... Gal?"

Gal čia pateikti sakiniai ne žodis žodis. Gal dailininkė iš viso nenorėjo, kad tai būtų paskelbta viešumoje? Bet štai jau ir šioje, Detrote vykusioje, parodoje ji išstatė beveik ketvirtadalį pusiau abstraktinės ir abstraktinės kūrybos aliejinių tapybų. Ir, kas svarbiausia, jaunieji, čia baigę mokslus, žavėjosi ir pirkė kaip tik jos abstrakčios kūrybos tapybą. Bet vyresnieji pirkė ir labiau žavėjosi impresionistinės nuotaikos peizažais bei figūrinės tapybos kūrinių. Kiek mažesnio susi-

domėjimo parodyta natūrmortams. Domėtasi ir madonomis, ypač "Didžioji Madona" paliko neblogą įspūdį, todėl ji irgi jau nebegrižo Chicagon.

Dailininkė turi savo individualų stilių, kuriame jos kūrinių lyg ir žydi spalvingo lietaus nušviestame vualyje. Išžiūrėjus į peizažą, į jo meninį vidų, nepasijunti, kaip tu pats savo dvasia ten patenki ir apsigyveni jame kaip tikrovėje. Užtat vy-

Dail. Jadvyga Paukštienė kalba savo parodos atidaryme spalio 11 d. Lietuvių namuose, Detrote.

resnieji, tur būt, galėtųsi praradę suprantamą ir lietuvių mylimą dailininkę, jai pasinėrus vien tik į abstraktaus meno ne visur ir ne visada suvokiamas platumas. O sugebėjimas vienaip ir antraip išsireikšti, kaip tik rodo dailininkės neužsisiklindimą viename kuriame nors štampe.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

* Trečias skambutis! Ar jau įsirašėte į uždaras moterų kolektyvas? Dar yra kelios ne užimtos vietos. Labai kviečiame. Būsime patenkinti. Rekolekcijos vyks lapkričio 6—8 dienomis Cencle vienuolyne. Informuoti ir registruotis prašome šandien pat pas dr. J. Meškauskienę PR 6-9801 (vakarais) arba pas E. Daugirdienę LU 5-9500 (dienomis).

• Chicago Lietuvių moterų klubo madų parodoje, spalio 28 d., trečiadienį, South Side Swedish Club patalpose, 7330 So. Ridgeland ave., kartu su Lietuvos gen. konsulo žmona J. Daužvardiene dalyvaus garbingos viešnios: konsulinio korpuso dekanas žmona Pearl Sia (Kinijos gen. kons. žmona), Panamos gen. konsulė Angela de Lew, Bolivijos konsulė Alicia Taendler, Paragvajaus vicekonsulė Maria Adler ir Islandijos konsulo žmona Christina Helgason.

B. Šlepetytė - Venskuvienė — PLKOS atstovė Pasaulio katalikų moterų organizacijų unijoje (UMOF) ir šios unijos tarpt. biuro narė, paskutiniame tarptautiniame katalikų moterų suvažiavime Paryžiuje kalba apie PLKOS veiklą ir tragišką lietuvių moterų padėtį pavergtame krašte.

Lietuvės ir tarptautinė katalikų moterų veikla

B. Venskuvienės — PLKOS atstovės prie Pasaulio katalikų moterų organizacijų unijos (UMOF) pranešimas, padarytas lietuvių katalikų suvažiavime Brooklyne.

Atstovaujant Pasaulio lietuvių katalikų organizacijų sąjungą (PLKOS) prie Pasaulio katalikų moterų organizacijų unijos (UMOF), tenka reguliariai PLKOS centro valdybą informuoti apie UMOFC veiklą ir apie lietuvių katalikų reprezentaciją šioje plataus masto (36 milijonų) tarptautinėje organizacijoje. Šis pranešimas, skirtas lietuvių katalikų suvažiavimui, lies UMOFC veiklą nuo paskutinio jos kongreso 1961 m. Romoje.

Paskutinis UMOFC kongresas

1961 m. UMOFC šventė savo veiklos 50 metų jubiliejų. Visas tų metų kongresas praėjo šio jubiliejaus ženkle.

Į kongresą buvo suvažiavusių 65 kraštų katalikų moterų atstovės iš visų pasaulio kontinentų. PLKOS atstovavo: P. Ivinskienė, B. Venskuvienė ir atstovė — neseniai atvykusi iš Lietuvos; Australijos Lietuvių katalikų moterų draugiją atstovavo A. Uknevičiūtė.

PLKOS atstovė prie UMOFC ir šios unijos tarptautinio biuro narė B. Venskuvienė kongreso atidarymoje sesijoje pasakė kalbą visų pavergtų kraštų katalikų moterų vardu. Kalboje buvo ypač iškeltos pavergtų tautų katalikų moterų kancijos — laisvės netekimas, katalikiškos ir kt. organizacinės veiklos uždraudimas, komunistinė priepaunda, deportacijos ir kt.

PLKOS atstovės prie UMOFC kalba buvo perduota per Vatikano radiją lietuvių, prancūzų ir italų k. transliacijose.

Kongreso tema: "Katalikė moteris — modernaus pasaulio vienytoja, Kristaus ir Jo Bažnyčios šviesoje". Šioji tema pasirinkta ryšium su II Vatikano susirinkimu.

Kongreso temos gilesniam išstudijavimui buvo sudarytos septynios darbo komisijos. Pavergtų tautų atstovėms ypač reikšminga buvo darbo komisija apie marksistinį ir praktinį materializmą, kurioje paskaitomis ir pranešimais buvo duotos informacijos, kaip ir kokiomis priemonėmis bei tikslais reikiama komunizmas sovietų valdomose kraštuose. Šiai darbo komisijai pirmininkavo PLKOS

atstovė prie UMOFC B. Šlepetytė - Venskuvienė.

Prieš kongresą ir po jo įvyko UMOFC tarpt. biuro posėdžiai, kuriuose iš lietuvių ir taip pat iš pavergtų tautų pusės dalyvavo B. Venskuvienė. Taip pat buvo susirinkusi UMOFC Taryba, jos posėdžiuose PLKOS atstovavo A. Uknevičiūtė ir B. Venskuvienė.

Laikė kongreso išrinktas naujas UMOFC tarpt. biuras, į jį visų pavergtų tautų atstovavimui antrą kartą buvo perrinkta B. Venskuvienė.

Šio kongreso metu taip pat išrinkta nauja UMOFC pirmininkė: P. Bellosilo, kuri ir dabar dar yra Ispanijos Katalikų moterų akcijos pirmininkė. UMOFC I ir II vicepirmininkė išrinkta M. du'Rostu (Prancūzija) ir M. Spillman (JAV).

Kongreso dalyvės buvo priimtose specialioje audienčioje šv. Tėvo Jono XXIII.

UMOFC tikslai ir struktūra

Išsteigta 1910 metais Pasaulio katalikų moterų organizacijų unija atlieka didelį vaidmenį tarptautinėje plotmėje bei turi didelės reikšmės viso pasaulio katalikų organizacinėje veikloje. Unijai šiuo metu priklauso 110 katalikų moterų organizacijų iš 65 pasaulio kraštų.

UMOFC pagrindiniai tikslai: būti pasaulio katalikų moterų organizacijų jungtimi ir ryšių centru, skieisti tautų gyvenime krikščioniškąją mintį, ugdyti ir koordinuoti katalikų moterų darbą tarptautiniame gyvenime, atstovauti katalikės moteris pasaulyje ir tarptautinėse organizacijose bei institucijose.

UMOFC veikla pagal jos tarybos bei šv. Sosto patvirtintus statutus.

Taryba susirenka kas 2 metus ir susidaro iš atstovių, kurios katalikų moterų organizacijų yra oficialiai įgaliojamos posėdžiams.

Tarptautinis biuras yra UMOFC vykdomasis organas. Jis renkamas ketverių metų kadencijai ir suvažiuoja posėdžiams mažiausiai du kartus į metus.

UMOFC centras yra Paryžiuje, jo sekretorijatas vykdo visus UMOFC tarpt. biuro pavestus darbus. Dabartine UMOFC gen. sekretore yra M. Thompson (JAV).

UMOFC turi šv. Sosto paskirtą globėją, kuriuo jau ilgus metus yra Jo Em. kardinolas Pizzardo. UMOFC dvasios vadu yra prel. J. Lamoot (kelių Prancūzijos u-tetų sociologijos profesorius).

UMOFC tarpt. biuro veikla

UMOFC tarpt. biuras vadovauja unijos veiklai ir nustato jos darbo gaires.

Pasaulis šiandien yra įjėjęs į tarptautinį amžių. Religinės, moralinės, kultūrinės, socialinės, ekonominės problemos negali

būti išspręstos vien gyvenamos aplinkos ar vien tautine prasme; jos yra reikalingos sprendimų bei veiklos tarptautiniu mastu. Visos šios problemos liečia šių dienų moterį jos asmeniniame, šeiminiame ir visuomeniniame gyvenime. Tarptautinės katalikų moterų organizacijos uždavinys yra padėti moterims platiame pasaulyje įgyvendinti užsibrėžtus tikslus bei uždavinius šių dienų gyvenime, remiantis Katalikų Bažnyčios nurodymais.

Be kitų savybių, mūsų amžius būdingas ir tuo, kad moteris yra plačiai įėjusi į viešąjį ir visuomeninį gyvenimą. Tas procesas yra "gal greitesnis krikščioniškosios civilizacijos tautos, lėtesnis — bet vis vien platus — kitose tradicijose ir kultūrose". (Enciklika "Pacem in terris".) Šioji apraška duoda naujų galimybių ir būdų moters veiklai ir misijai įvairiose gyvenimo srityse.

Tarptautinė veikla reiškiasi lygiai oficialia forma tarp tautų (pvz. per Jungtines Tautas) ir privačiai per asmeniškus ar organizacinius ryšius. Oficialiu ar asmeniniu būdu — yra būtina, kad šių dienų katalikė būtų aktyvūs įvairiose tarptautinio gyvenimo srityse.

UMOFC tarpt. biuro vienas didžiausių uždavinių yra nuolat sekti šių dienų gyvenimo aktualiausias problemas, su jomis supažindinant katalikų moterų organizacijas, nurodant joms gaires bei konkrečius uždavinius katalikiškos akcijos rėmuose.

UMOFC tarpt. biuro posėdžiai vyksta dažniausiai šios unijos centre, Paryžiuje. Tačiau jie dažnai šaukiami ir įvairiuose Europos ar kitų kontinentų kraštuose, norint artimiau susipažinti su vietos katalikų moterų organizacijomis, taip pat drauge jas supažindinant su tarptautine katalikų moterų veikla.

Nuo paskutinio UMOFC kongreso tarpt. biuro posėdžiai vyko: 1961 m. Romoje, 1962 m. Dubline (Airijoje), 1963 m. Lisabonoje (Portugalijoje), 1961—1962—1963—1964 m. Paryžiuje.

Visuose šiuose posėdžiuose PLKOS ir pavergtų tautų atstovė prie UMOFC ir šios unijos tarpt. biuro narė B. Venskuvienė dalyvavo, nuolat iškeldama pranešimais ir referatais lietuvių katalikų pavergtame krašte ir išeivijoje aktualiausias klausimus.

Savo uždaviniams įgyvendinti ir gyvenamojo meto svarbiausiomis problemoms išstudijuoti, UMOFC yra sudariusi eilę komisijų, iš kurių paminėtinos: Pietų Amerikos, Afrikos, Azijos, Europėjų klausimų, Tylos Bažnyčios ir Tremtinių, Šeimos, Suaugusiųjų auklėjimo, Moters darbo ir kt.

Iš visų šių komisijų mūsų tautos reikalams yra svarbiausia Tylos Bažnyčios ir Tremtinių komisija. Ši komisija sudaryta 1961 m. lapkričio mėn. UMOFC tarpt. biuro posėdžių Paryžiuje metu. Jai vadovauti pakviesta B. Venskuvienė, kitos šios komisijos narės: I. Carton (Airija), E. von Strachotinsky (Austrija) ir E. de Villalon (Kuba) — visos UMOFC tarpt. biuro narės.

Tylos Bažnyčios ir Tremtinių komisijos veiklos programa buvo sudaryta jos pirmininkės, pilnai priimta visų šios komisijos narių ir patvirtinta UMOFC tarpt. biuro posėdyje 1962 m. gegužės mėn. Dubline.

Šios komisijos programos ir veiklos platesnis apibūdinimas bus netrukus išsiuntinamas per PLKOS centro valdybą visoms lietuvių katalikų moterų organizacijoms.

Tuo tarpu tenka paminėti tai, kad UMOFC Tylos Bažnyčios ir Tremtinių komisijos pasiūlymu, viso pasaulio katalikų moterų organizacijos įvesta kasmetinė maldos ir prisiminimo diena už Tylos Bažnyčią — spalio mėn. 11 d. Šiomet šioji maldos diena įvyko pirmą kartą ir viso pasaulio katalikės moterys ją tinkamai paminėjo savo organizacijose.

Komisijai tenka nuolat palaikyti ryšius korespondenciniu ar asmeniniu būdu su viso pasaulio katalikų moterų organizacijomis ir jas nuolat informuoti apie padėtį sovietų užimtuose kraštuose.

Yra malonu paminti, kad nuolat susilaukiama dėmesio Lietuvos klausimais. Į PLKOS atstovę prie UMOFC nuolat kreipiasi įvairios organizacijos, prašydamos žinių ir dokumentacijos apie mūsų pavergtą kraštą.

UMOFc atstovavimas tarptautinėse organizacijose

Be ryšių su kitomis tarptautinėmis katalikų organizacijomis, UMOFC aktyviai dalyvauja dar kituose reikšminguose tarptautiniuose sambūriuose, kaip Jungtinėse Tautos, UNESCO (Tarpt. or-ją švietimui ir kultūrai), Europos Taryboje, FAO (Tarpt. or-ją mitybai ir žemės ūkiui), UNICEF (Tarpt. vaikystės fondas) ir kt., kur turi nuolatines savo atstoves.

Per UMOFC tokiu būdu yra įmanoma iškelti šiuose svarbiuose tarptautiniuose forumuose ir pavergtos Lietuvos problemas.

Iš tarptautinių katalikiškų organizacijų UMOFC yra nuolatiniame ir tampram ryšyje su Pasauline katalikų mergaičių federacija bei su Tarptautine katalikų organizacijų konferencija (C. I. C.), kuri jungia visas tarptautines katalikų organizacijas pasaulyje.

UMOFc studijų dienos ir suvažiavimai

Be pasaulinių kongresų, kurie vyksta kas ketveri metai, UMOFC kasmet organizuoja studijų dienas bei tarptautinius suvažiavimus įvairiuose pasaulio kraštuose.

1961—1963 m. bėgyje pvz. įvyko studijų dienos ir suvažiavimai katalikų moterų akcijos bei tarptautinės veiklos klausimais Pietų Amerikos, Afrikos ir Azijos įvairiose vietovėse.

1963 m. spalio mėn. 23—24 d. įvyko plataus masto studijų dienos Paryžiuje, tema: "UMOFc įnašas į tarptautinę veiklą". Buvo daugiausia nagrinėjami UMOFC ryšiai su oficialiais tarptautiniais organais, kaip Jungtinės Tautos, UNESCO, Europos Taryba ir kt. Šios studijų dienos buvo skirtos katalikų organizacijų tarptautinės veiklos vadovams; PLKOS atstovavo B. Venskuvienė.

Svarbiausios šių studijų dienų paskaitos buvo tokios: 1. UMOFC ir katalikų moterų dalyvavimas tarptautinėje veikloje, 2. Oficialios tarptautinės organizacijos ir pasaulio gyvenimas, 3. Katalikės moterys privalo dalyvauti tarptautiniame gyvenime: doktrinalinės priežastys, 4. Tarptautinės katalikų organizacijos, 5. UMOFC tautinės organizacijos ir jų tarptautinė veikla.

PLKOS atstovė prie UMOFC minimose studijų dienose padarė pranešimą apie PLKOS veiklą ir tarptautinės veiklos svarbą lietuviams katalikams pavergtame krašte ir išeivijoje.

Prieš studijų dienas įvyko UMOFC tarybos posėdžiai, kuriuose PLKOS atstovavo B. Venskuvienė. UMOFC tarybai padarė pranešimą apie UMOFC Tylos Bažnyčios ir Tremtinių komisijos veiklą.

Šių studijų dienų pabaigoje pateikta eilė rezoliucijų, kurios viso pasaulio katalikės skatinamos realia ir konkrečia veikla kuo plačiausiai ir aktyviausiai įsijungti į tarptautinę veiklą.

Linkėtina, kad ir po platųjį pasaulį išsisklaidžiusios lietuvių katalikės gausiai ir gyvai įsijungtų į šią veiklą.

Jaunų mergaičių pirkimo galia

Maždaug 6% visos JAV tautos sudaro jaunos mergaitės, vadinamos "teenagers". Jų yra 11 milijonų. Tuo tarpu jos išleidžia \$321 milijoną kasmet, kad nusipirktų 56% visų plokštelių šiame krašte.

Gausus meno mėgėjų būrys dail. Jadvygos Paukštienės parodos atidaryme Lietuvių namuose, Detrote.

Jadvyga Paukštienė

Gėlių puokštė (aliejus)
Iš parodos Lietuvių namuose, Detrote